

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Pirinen Jonna
Rissanen Laura

TUTORLAPSITOIMINTA
Menetelmä 3-vuotiaiden lasten siirtymävaiheiden tukemiseen päivähoitossa

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2014
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
(013) 260 6600

Tekijä(t)
Jonna Pirinen, Laura Rissanen

Nimeke
Tutorlapsitoiminta – Menetelmä 3-vuotiaiden lasten siirtymävaiheiden tukemiseen päivähoitossa.

Toimeksiantaja
Joensuun kaupungin päivähoito

Tiivistelmä

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena on luoda uusi menetelmä, jonka avulla tuetaan lapsen siirtymävaihetta päiväkodissa. Opinnäytetyömme tuotos on menetelmäopas tutorlapsitoiminnasta. Toimeksiantajamme on Joensuun kaupungin päivähoito. Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden teimme Huvikummun päiväkodissa Joensuussa.

Tutorlapsitoiminta on menetelmä, jossa lapsen siirtymävaihetta tuetaan lasten keskinäisten vertaissuhteiden avulla. Toteutimme tutorlapsitoimintaa niin, että kohderyhmämme koostui kuudesta alle kolmevuotiaasta lapsesta sekä kolmesta tutorlapsesta, jotka olivat iältään viisivuotiaita. Tutorlapsitoiminta on tavoitteellinen prosessi, joka koostuu aloituksesta, kartoitusvaiheesta, ryhmäytymisvaiheesta, teemoista sekä lopetuksesta. Tavoitteellisuutta tuetaan väli- ja loppuarvioinneilla.

Tutorlapsitoiminta antaa lapselle mahdollisuuden luontaiseen oppimiseen sekä kontaktien luomiseen vertaistensa kanssa. Tutorlapsitoiminta antaa työväliseen varhaiskasvattajille lapsen yksilöllisempään huomioimiseen ja tukemiseen. Tutorlapsitoimintaa olisi mahdollista kehittää kokeilemalla toimintaa uudestaan pidemmällä aikavälillä, jolloin toimintaa olisi helpompi arvioida.

Kieli
suomi

Sivuja 33
Liitteet 5
Liitesivumäärä 28

Asiasanat
varhaiskasvatus, vertaissuhteet päivähoitossa, tutorlapsitoiminta

THESIS
November 2014
Degree Programme in Social Services
Tikkariinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Authors

Jonna Pirinen, Laura Rissanen

Title

Tutor Activity in Day Care – A Method Designed to Support Children’s Transitional Periods

Commissioned by

Joensuu City Day Care

Abstract

The purpose of this functional thesis is to create a new method for supporting children’s transitional periods. The product of this thesis is a method guidebook about tutor activity in day care. This thesis was commissioned by Joensuu City Day Care. The functional part of this thesis was made in the Daycare Centre Huvikumpu in Joensuu.

”Tutor activity in day care” is a method where the child’s transitional period is supported by children’s social relations. Our focus group consisted of six children under the age of three and three tutor children at the age of five. ”Tutor activity in day care” is a goal-directed process that consists of five phases: starting, planning, grouping, themes and the ending phase. The goal-directed process is supported by evaluation in the middle and in the end of the process.

”Tutor activity in day care” gives a child an opportunity to learn and to make contacts with their peers in a natural way. ”Tutor activity in day care” gives a new tool for early childhood educators for observing and supporting children more individually. It would be possible to further develop ”Tutor activity in day care” by trying it again for a longer period of time, which would make it easier to evaluate.

Language

Finnish

Pages 33

Appendices 5

Pages of Appendices 28

Keywords

early childhood education, children’s social relations in day care, tutor activity in day care

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatuksella tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä	7
2.2	Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa	7
3	Lapsen hyvinvointi, kasvu ja kehitys	8
3.1	Varhaisleikki-ikäisen lapsen kehitys ja sen tukeminen	9
3.2	Myöhäisleikki-ikäisen kognitiivinen ja psykososiaalinen kehitys	11
4	Vertaistuki ja vertaissuhteet päivähoitossa	12
5	Tutor- ja tukioppilastoiminta	13
6	Opinnäytetyön lähtökohdat	14
6.1	Toimipaikka ja kohderyhmä	14
6.2	Opinnäytetyön tavoitteet	15
7	Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä	15
8	Tutorlapsitoiminta menetelmänä	16
9	Tutorlapsitoiminnan prosessi	18
9.1	Suunnittelu	19
9.2	Prosessin vaiheet	19
9.3	Toiminnan kuvaus	22
9.4	Arviointi ja palaute sekä niiden merkitys	23
9.5	Tuotoksena menetelmäopas	24
10	Pohdinta	25
10.1	Tutorlapsitoiminnan merkitys ja arviointi	25
10.2	Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	27
10.3	Luotettavuus ja eettisyys	28
10.4	Oma ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi	29
	Lähteet	32

Liitteet

Liite 1	Tutorlapsitoiminta-malli
Liite 2	Toimeksiantosopimus
Liite 3	Tutkimuslupa
Liite 4	Saatekirje
Liite 5	Tutorlapsitoiminnan menetelmäopas

1 Johdanto

Opinnäytetyömme käsittelee päiväkotikäisten lasten siirtymävaiheiden tukemista lasten keskinäisten vertaissuhteiden avulla. Lasten päivähoidon asetuksessa (806/1992) määritellään, että neljää alle kolmevuotiasta kohden on oltava yksi ammatillisesti pätevä aikuinen. Laki ei kuitenkaan määritä ryhmäkokoja. Nykyiset ryhmäkoot ovat noin 13–16 alle kolmevuotiasta lasta (Tehy Ry 2011). Kasvavien ryhmäkokojen ja suurien päiväkotien vuoksi vuorovaikutus eri-ikäisten lasten välillä vähenee, jolloin siirtyminen ryhmästä toiseen tuntuu pelottavalta.

Vertaissuhteet ja yhteinen toiminta eri-ikäisten lasten välillä tukevat lapsen siirtymävaihetta myönteisesti. Vertaissuhteella tarkoitetaan tasavertaisten henkilöiden muodostamaa suhdetta. Se voi tarkoittaa esimerkiksi ikää. Varhaiskasvatuksessa vertaissuhteilla tarkoitetaan suurin piirtein saman ikäisten, kehitykseltään samassa kohtaa olevien lasten vuorovaikutusta. Vertaissuhteet vaikuttavat merkittävästi lapsen kasvuun ja kehitykseen. Vertaissuhteissa opitaan sosiaalisia taitoja, empatiakykyä sekä taitoa asettua toisen asemaan. (Lehtinen 2001, 80–82.)

Tätä vertaissuhteiden tärkeyttä ja siirtymävaiheiden tukemista ajatellen päädyimme luomaan uutta menetelmää varhaiskasvatuksen kentälle. Haimme mallia koulumaailman tukioppilas- ja tutortoiminnasta ja kehitimme varhaiskasvatukseen tarkoitettun tutorlapsitoiminnan. Tutorlapsitoiminnan tavoitteena on, että lapselle mahdollistuisi luontainen tapa kehittyä ottamalla esimerkkiä vanhemmasta lapsesta. Lehtisen (2001, 80–82) mukaan vuorovaikutus lasten kesken on erilaista kuin lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus. Lasten on huomattu olevan taitavia heidän keskinäisissä vertaissuhteissaan, sillä he kykenevät mukautumaan erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tuottamaan tahtomiaan muutoksia vuorovaikutuksessaan. Tutorlapsitoiminnalla pyritään siihen, että lapset saisivat mahdollisuuden kehittää omia vahvuuksiaan, sosiaalisia taitojaan sekä kasvattaa itsetuntoaan ja rohkeuttaan. Siirtyminen toiseen ryhmään helpottuu, kun siihen voi tutustua jo etukäteen. Tutorlapsitoiminnalla pyritään toimimaan lasten omien vahvuuksien kautta ja tarpeisiin vastaten.

Toimeksiantajanamme on Huvikummun päiväkotijoukko Joensuussa. Työelämänohjaajamme on lastentarhanopettajana toimiva sosionomi alle kolmevuotiaiden ryhmässä. Kohderyhmämme toimii kuusi alle kolmivuotiaasta lasta ja kolme viisivuotiaasta tutorlasta. Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, lasten keskinäiset vertaissuhteet ja tutorlapsitoiminta.

Keskeisiä käsitteitä käsittelemme opinnäytetyömme teoriaosuutta, jonka jälkeen esittelemme tutorlapsitoimintaa menetelmänä. Esittelemme myös tutorlapsitoiminnan mallin ja prosessin kulun. Opinnäytetyön lopussa pohdimme ja arvioimme tutorlapsitoiminnan merkitystä sekä esittelemme meidän jatkokehitysideoitamme tälle menetelmälle. Lopuksi pohdimme opinnäytetyömme luotettavuutta ja eettisyyttä sekä omaa ammatillista kasvuamme.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on toimintaa, joka koostuu hoidon, opetuksen sekä kasvatuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatusta tapahtuu pienten lasten elämänpiireissä. Se on kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten oppimista, kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuspalvelut ovat keskeinen osa lapsiperheille suunnattua palvelujärjestelmää ja ne ovat joko kunnan tai yksityisen sektorin järjestämiä palveluita. Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat päivähoito, esiopetus sekä muu kohderyhmälle suunnattu toiminta, kuten esimerkiksi avoin varhaiskasvatustoiminta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Varhaiskasvatus luo omalta osaltaan edellytyksiä hyvän yhteiskunnan muodostumiselle. Tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatuksen avulla pyritään siihen, että lapsi oppisi toiset huomioon ottavia käytäntöjä. Näin lapsi suhtautuisi positii-visesti itseensä, muihin ihmisiin, kulttuureihin sekä ympäristöönsä. Nämä pyrkimykset toimivat varhaiskasvatuksen kasvatuspäämäärinä. (Stakes 2005a, 13.)

2.1 Varhaiskasvatuksella tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksella pyritään myös luomaan parhain mahdollinen ympäristö lapsen kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle. Kun näitä asioita tuetaan yhdessä lasten vanhempien, puhutaan kasvatuskumppanuudesta. (Piironen, Malmi & Strömberg 2008, 25.)

Varhaiskasvatuksella pyritään lapsen hyvinvoinnin tukemiseen huolehtimalla lapsen perustarpeista, mikä tarkoittaa sitä, että lapselle pyritään luomaan tunne, jossa häntä kuunnellaan, arvostetaan ja hänet hyväksytään. Näin lapsi saa vahvistusta terveeseen itsetunnon kehittymiselle. Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvointia edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet, mikä tarkoittaa, että lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja muihin lapsiin pyritään vaalimaan. Tällöin lapsi kokee kuuluvansa osaksi ryhmää. (Stakes 2005b, 15–17.)

2.2 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa

Nykyvarhaiskasvatuksessa lapsen ja aikuisen välinen valtasuhde on muuttunut niin, että lapsia pidetään aktiivisina ja aloitteellisina toimijoina, jotka rakentavat omaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kanssa. Esimerkiksi lasten oikeuksien sopimuksessa (60/1991) korostetaan, että lapsi on oikeutettu tulemaan kuulluksi häntä itseään koskevissa asioissa ja ilmaisemaan mielipiteensä. Haasteena lapsilähtöisyydessä ja lapsen kuulemisessa on se, miten lapsen ääni saataisiin todella kuuluviin, eikä lapsen osallistaminen olisi aikuisten taholta tulevaa ideoiden poimimista, vaan kokonaisvaltaista lapsen kuulemistä. (Turja 2011, 42–45.)

Lapsilähtöisyys on työtapa, jota on pyritty juurruttamaan osaksi varhaiskasvatusta jo useiden vuosien ajan. Keskiössä lapsilähtöisessä työtavassa ovat lapsen aktiivisuus ja oppiminen oman toiminnan kautta. Päivähoidon tulee tarjota jokaiselle lapselle tasa-arvoinen mahdollisuus tulla kuulluksi ja ilmaista itseään. Tämä

edellyttää toiminnan eriyttämistä niin, että jokainen lapsi saa mahdollisuuden kokea onnistumisen kokemuksia, ja että aikuinen antaa lapselle riittävästi tilaa ja aikaa toimia mahdollisimman itsenäisesti. (Viittala 2006, 107–109.)

3 Lapsen hyvinvointi, kasvu ja kehitys

Lapsen hyvinvoinnin voi jakaa elinolosuhteisiin (provision), lapsen omaan kokeemukseen omasta hyvinvoinnistaan (participation) sekä suojeluun (protection). Elinoloissa ei ole vain tärkeää materiaalisuus, vaan myös ympäröivän yhteiskunnan asettamat laatutekijät, kuten tasa-arvo ja sosiaaliset olot. (Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit-työryhmä 2011).

Lapsen kehitykseen kuuluu fyysinen, motorinen, kognitiivinen sekä psykososiaalinen kehitys. Eri kehityksen vaiheet tapahtuvat toisiinsa sidottuina ja muutokset eri osa-alueilla vaikuttavat toisiinsa. Lapsen kehitys ja kasvu on siis kokonaisvaltaista ja dynaamista. Fyysistä kasvua säätelevät lapsen perintötekijät sekä elinympäristö. Motoriseen kehitykseen vaikuttavat muun muassa keskushermoston, luuston ja lihaksiston kasvu, perimä, ympäristö, lapsen motivaatio ja persoonallisuus. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuo & Uotila 2012, 10–11.)

Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan lapsen tiedonkäsittelyn kehittymistä, eli muistia, ajattelua, kieltä ja oppimista. Kognitiiviseen kehitykseen vaikuttavat lapsen aktiivisuus, perimä ja ympäristö. Psykososiaalisella kehityksellä tarkoitetaan kokonaispersoonallisuuden, sosiaalisuuden sekä tunne-elämän yhteyttä. Sen kehittymiseen vaikuttavat perimä, ympäristö sekä yksilön aktiivisuus. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 10–11.)

Lapsen kasvu on noin seitsemään ikävuoteen asti sensomotorista, eli lapsi oppii ja tulee tietoiseksi omasta kehostaan liikkeen ja leikin avulla. Kehityshaasteet vaihtelevat eri ikävuosina, jolloin onnistumisen kokemukset uuden oppimisesta

läpi lapsuuden ovat tärkeitä ja ne antavat lapselle motivaatiota jatkaa kehittymistään. Onnistumisen kokemukset ovat myös tärkeä perusta lapsen itsetunnon rakentumiselle. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 10–11.)

Seuraavaksi tarkastelemme kohderyhmämme eli yhdestä kolmeen vuotiaan varhaisleikki-ikäisen kehitystehtäviä sekä tutortoiminnalle oleellisten, eli kolmesta kuuteen vuotiaan myöhäisleikki-ikäisen kehitystehtäviä. Varhaisleikki-ikäisessä tärkeimmät kehitystehtävät ovat kävelyn ja puheen oppiminen, perusturvallisuuden saavuttaminen, itsenäisyyden kehittäminen sekä erotilanteista selviäminen. Myöhäisleikki-ikäisen kehityshaasteista tarkastelemme kognitiivista kehittymistä ja psykososiaalista kehittymistä.

3.1 Varhaisleikki-ikäisen lapsen kehitys ja sen tukeminen

Varhaisleikki-ikäinen lapsi kasvaa ja kehittyy kolmen ensimmäisen vuotensa aikana huomattavan paljon verrattuna myöhempään kehitykseen. 18 kuukauteen mennessä lapsi oppii yleensä kävelemään. Ennen tätä lapsen täytyy kuitenkin oppia paljon muita taitoja, kuten esimerkiksi kannattelemaan päätään, istumaan, konttaamaan ja nousta seisomaan. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 40.) Käveleminen luokitellaan karkeamotoriikkaan. Jotta lapsi pystyy kävelemään, täytyy lapsen lihaksiston ja luuston vahvistua. Hienomotorisia taitoja ovat esimerkiksi esineiden tavoittelu, kiinnipitäminen ja tarttuminen esineisiin. Näitä taitoja lapsi tarvitsee esimerkiksi lusikan kädessä pitämiseen sekä piirtämiseen. Näiden taitojen saavuttamiseen lapsi tarvitsee paljon harjoitusta ja toistoa. Aikuisen tulisi tukea lapsen itsenäistä harjoittelua, eikä tehdä asioita lapsen puolesta. Turvallinen ympäristö ja mahdollisuus harjoitella arkisten puuhien yhteydessä luovat hyvän pohjan lapsen oppimiselle. (Cripe, Slenz & Bricker 2004, 5–6, 47–48.) Kolmen vuoden iässä lapsi on jo taitava ja vilkas liikkuja sekä alkaa hallita jo kaikki perusliikuntataidot. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 40).

Kun lapsi alkaa liikkumaan, hän tutkii ympäristöään ja tutustuu siihen. Näin lapsen kognitiivinen kehitys nopeutuu. Tällöin lapselle tulisi antaa turvallinen ja virik-

keellinen ympäristö uuden oppimiselle. Noin kaksivuotiaana lapsi alkaa ymmärtämään syy-suhteita: miksi näin toimitaan. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 41.) Syy-seuraussuhteet lapsi oppii toiminnastaan sekä vuorovaikutuksesta muiden ihmisten kanssa. Tämän taidon oppimisen avulla lapsi ymmärtää pyrkiä tavoittelemaansa asiaan toimimalla määrättyllä tavalla. Kaksi–kolmevuotias lapsi myös jäljittelee paljon aikuisen ja muiden lasten toimintaa ja tarkkailee heidän käyttäytymistään eri tilanteissa tarkasti. Jäljittelyn taito on tärkeää esimerkiksi ongelmien ratkaisussa. (Cripe, ym. 2004, 184.) Kolmevuotiaan ajattelu on objektiivisempaa ja muistin toiminta on kattavampi, kuin nuoremmalla lapsella. Kolmevuotias lapsi pystyy pitämään mielessään jo kolmesta viiteen asiaa kerrallaan. Noin kolmevuotiaana lapselle kasvaa myös tietoisuus omasta tahdosta. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 41.)

Lapsen kielellisen kehityksen herkkyyksikausi on noin yhdestä neljään vuoden aikana. Herkkyyksikauden aikana lapsi ymmärtää, että määrättyä sanaa tai kielellistä ilmaisua vastaa jokin sisältö, asia tai esine. Näin lapsen sanavarasto alkaa pikkuhiljaa kasvaa. Tähän lapsi ei kuitenkaan pysty itse, vaan tarvitsee aikuiselta mallia ja paljon toistoa. Kielen avulla lapsi pystyy ilmaisemaan itseään muille. Kolmevuotiaana lapsi osaa jo muodostaa lyhyitä lauseita ja kahdesta kolmeen vuoden iässä sanavarasto kasvaa jopa päivittäin. Lapsi oppii kyselemällä, matkimalla ja kuuntelemalla. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 41–42)

Lapsen sosiaaliseen maailmaan kuuluvat vanhemmat, sukulaiset, hoitajat ja ystävät. Lapsen on tärkeää oppia tulemaan toimeen toisten lasten kanssa ja viestittää omia tarpeitaan muille. Kun lapsi toimii toisten lasten ja aikuisten kanssa, hänen minäkuvansa kehittyy. Toimiessaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa lapsi oppii myös sosiaalisia sääntöjä. Tässä aikuisen malli on tärkeä, sillä suurimman osan sosiaalisista säännöistä lapsi oppii ottamalla mallia aikuisesta. Lapsi myös pyrkii samaistumaan emotionaalisesti tärkeänä pitämänsä ihmisen kaltaiseksi. Kaksi–kolmevuotias lapsi oppii vuorovaikutuksen ja leikin avulla sosiaalisia tunteita, kuten ylpeyttä, empatiaa, häpeää ja syyllisyyttä. Lapsen on tärkeää oppia myös kokemaan ja käsittelemään kielteisiä sosiaalisia tunteita, kuten nolostumista. Lapsi tarvitsee aikuisen apua usein esimerkiksi tunteiden nimeämisessä ja siitä mistä ne johtuvat. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 42–44)

Yksi tärkeä vaihe psykososiaalisessa kehityksessä ja lapsen omatoimisuuden lisääntymisessä on uhmaikä, joka ilmenee lapsella noin kahden kolmen vuoden iässä. Uhmaikään kuuluu usein fyysistä ja verbaalista aggressiivisuutta. Lapsi kokee pystyvänsä tahtomaan ja tekemään asioita oman valinnan kautta. Jos asiat eivät aina suju, kuten lapsi haluaa, ilmenee usein kiukkukohtauksia. Lapsen on usein hankala hyväksyä muutoksia ja uusia asioita uhmaiän aikana. Uhmaiän aikana myös lapsen tunne-elämä monipuolistuu ja lapsi voi käyttää huutoa ja itkua huomion hakuna. Myös asioiden tekeminen itse on yksi uhmaiän ja lapsen omatoimisuuden lisääntymisen merkki. Uhmaiän aikana lapsi tarvitsee rauhallisen ja vakaan aikuisen kohtaamaan tunnemyrskyt sekä rajoja ja sääntöjä, jotta lapsi harjaantuisi käyttäytymissäännöissä. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 43–44)

Lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen on aikuisen tehtävä. Kehitystä ja kasvua tuetaan takaamalla lapselle riittävä ravitseminen, puhtaus ja siisteys, uni ja lepo, ulkoilu ja oikeanlainen pukeutuminen sekä leikki ja vuorovaikutus. Lapselle kehittyy päivittäisiä rutiineja, joissa aikuinen huolehtii ja tukee lapsen kehitystä ja kasvua. Näiden rutiinien ohessa lapsi kehittyy jokaisella osa-alueella. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 44–47)

3.2 Myöhäisleikki-ikäisen kognitiivinen ja psykososiaalinen kehitys

Myöhäisleikki-ikäisen kognitiivinen kehitys on paljon kehittyneempää, kuin alle kolmevuotiaan. Neljä viisivuotiaalla on vilkas mielikuvitus ja se voi välillä sekoittaa todellisuuden kanssa. Mutta mitä enemmän lapsi lähestyy esikouluikää, muuttuu lapsen ajattelu realistisemmaksi. Lapsi kykenee luovaan ajatteluun ja ongelmanratkaisuun sekä pohtii syy ja seuraussuhteita enemmän, kuin alle kolmevuotias. Säännöt ovat lapselle tärkeitä, jotta ymmärrys oikeasta ja väärästä kehittyy. Lapsi pyytää kuitenkin usein vielä varmistusta ajatuksilleen aikuiselta. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 49 – 50.)

Viisivuotiaan minäkäsitys on kehittynyt paljon kolmevuotiaasta. Vaikka se perustuu vielä paljon fyysisiin ominaisuuksiin ja tekoihin, alkaa lapselle muotoutua

muun muassa ihanneminä eli minä, joka lapsi toivoisi olevansa. Kun lapselle syntyy kuva itsestään, vähitellen hänen moraalinen kehityksensä alkaa. Viisivuotias miettii usein tarkasti, mitä tekee ja sanoo. Hän haluaa usein saavuttaa työnsä loppuun ja hänellä on tarve tehdä asiat oikein. Myös hyväksynnän tarve oikein tehdyistä asioista on lapselle tärkeää. Viisivuotias on oma-aloitteinen ja sopeutuva. Sosiaalisia taitoja lapsi oppii nopeasti ryhmätoiminnoissa saman ikäisten lasten kanssa. Sosiaalisia taitoja ovat muun muassa toisten tunteiden huomiointi, tavaroiden jakaminen ja neuvottelu. Kolme–neljävuotiaalla toiminta on enemmän minäkeskeistä kuin viisivuotiaalla. Tämän ikäisellä lapsella on usein tarve saavuttaa omat päämääränsä omalla tavallaan, mutta saada niistä yhtälailla kiitosta ja hyväksyntää kuin vanhemmankin lapsen. Tässä iässä lapsi on kuitenkin herkkä ja pahoittaa usein helposti mielensä. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 52–53.)

4 Vertaistuki ja vertaissuhteet päivähoidossa

Vertaistuki on vastavuoroista kokemusten vaihtoa, jossa osapuolina toimivat samanlaisia prosesseja läpikäyneet ihmiset. Se on ihmisten halua jakaa kokemuksiaan ja tietoa toista ihmistä kunnioittavassa ilmapiirissä. Vertaistuki on myös voimaantumista ja muutosprosessi, jossa ihminen voi löytää tai tunnistaa omia voimavarojaan ja vahvuuksiaan ja ottaa näin vastuuta elämästään. Vertaistukitoimintaa voi toteuttaa monella eri tapaa. Se voi olla joko kahdenkeskistä keskustelua ja tukea, ammattilaisen ohjaamaan vertaistukitoimintaa tai verkossa tapahtuvaa joko kahdenkeskistä tai ryhmämuotoista vertaistukea. (Huuskonen 2013.)

Vertaissuhde on tasavertaisten henkilöiden muodostama suhde. Tasavertaisuus voi tarkoittaa esimerkiksi ikää, sosiaalista asemaa tai samankaltaisia tietoja ja taitoja, jotka yhdistävät. Varhaiskasvatuksessa vertaissuhteilla tarkoitetaan suurin piirtein saman ikäisten, kehitykseltään samassa kohtaa olevien lasten vuorovaikutusta. Vertaissuhteet vaikuttavat merkittävästi lapsen kasvuun ja kehitykseen. Vertaissuhteissa opitaan sosiaalisia taitoja, empatiakykyä sekä taitoa aset-

tua toisen asemaan. Vuorovaikutus lasten kesken on erilaista kuin lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus. Lasten on huomattu olevan taitavampia heidän keskinäisissä vertaissuhteissaan, kuin esimerkiksi vuorovaikutussuhteessa lapsen ja aikuisen välillä. Tämän ajatellaan johtuvan siitä, että lapset kykenevät mukautumaan erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tuottamaan tahtomiaan muutoksia vuorovaikutuksessaan. (Lehtinen 2001, 80–82.)

Päivähoidossa luodut vertaissuhteet on nähty merkittävänä tekijänä lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Erityisesti päivähoitoon osallistuneiden lapsien sosiaalisissa taidoissa on nähty kehittymistä, koska ajatellaan, että lapsiryhmässä toimiessaan lapsi harjoittelee kykyään tulla toimeen muiden lasten kanssa ja jakaa yhteisiä kokemuksiaan. Vertaissuhteet nähdään tärkeänä keinona sosiaalisuuteen kasvattamisessa ja erilaisuuden hyväksymisessä sekä toisten huomioon ottamisessa. Lapsuuden tutkimuksen näkökulmasta vertaissuhteissa korostuu niiden merkitys lapselle itselle. Päivähoito tarjoaa siis puitteet lasten keskinäiseen vertaistoimintaan. (Lehtinen 2009, 138–139)

5 Tutor- ja tukioppilastoiminta

Koulumaailmassa tukioppilastoiminnalla pyritään vaikuttamaan kouluviihtyvyyteen. Tavoitteena on aikaansaada kaikkien yhteistä hyvää edistävää toimintaa niin, että jokaiselle koulussa olevalla olisi mahdollisimman hyvä olla. Tukioppilaan tulee olla vapaaehtoinen. Hänen tehtävänä on toimia esimerkkinä muille koulun oppilaille ja edistää työtoveruutta oppilaiden ja opettajan välillä. Tukioppilastoiminnalla pyritään hyviin toverisuhteisiin, myönteiseen ilmapiiriin sekä yhteisvastuuseen. Tukioppilaaksi pyrkivällä tulee olla halu toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita oppilaita. (Lahtinen & Leinonen 2009, 166.)

Tukioppilastoimintaa vastaava vertaistutortoiminta ilmenee ylemmän asteen koulutuksissa. Tutorit ohjaavat ja opastavat nuorempia opiskelijoita opinnoissa. Vertaistutorit ovat olleet samassa tilanteessa ja samaistuminen uusiin opiskelijoihin on tämän vuoksi helppoa. Vertaistutor voi päästä lähemmäksi ohjattavaa kuin

opettaja. Vertaistutorin oma opiskelujen alkuvaihe on tuoreena opiskelijan mielessä, joten ongelmat, joita ohjattavat kokevat, ovat heille kokemuksen kautta usein ymmärrettävämpiä kuin opettajille. (Lehtinen & Jokinen 1996, 106.)

6 Opinnäytetyön lähtökohdat

6.1 Toimipaikka ja kohderyhmä

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden Joensuun kaupungin päiväkotikiikossa. Työskentelimme siellä kahden eri ryhmän kanssa, alle kolmevuotiaiden ryhmän sekä neljä–kuusivuotiaiden ryhmän kanssa. Kohderyhmämme lapset olivat henkilökunnan valitsemia. Pienempien ryhmästä toimitimme mukaan tuli kuusi lasta ja isompien ryhmästä mukaan tuli kolme tutorlasta. Päädyimme siihen, että työntekijät valitsivat lapset, koska henkilökunta tuntee lapset meitä paremmin ja tavoitteenamme oli kerätä ryhmä, jonka tarpeet olisivat suhteellisen yhtenevät.

Henkilökunta valitsi ryhmään lapsia, jotka eivät dominoi ryhmän dynamiikkaa. Henkilökunnan toiveena oli, että myös nämä lapset pääsisivät tuomaan mielipiteensä esiin ja saisivat yksilökohtaista huomiota tutorlapsitoiminnan kautta. Yksilöllinen huomiointi voi jäädä arjessa vähäisemmäksi suuren lapsiryhmän ja kehitysvaiheeltaan eritasoisten lasten takia. Viisivuotiaiden koettiin sopivan hyvin tutorlapsiksi, koska tällöin ikäero ei olisi vielä liian suuri kolmivuotiaisiin verrattuna.

Kolmevuotias oppii paljon mallintamalla ja samaistumalla. Kolmevuotiaan on helppoa mallioppia viisivuotiaalta asioita, joita isompien puolella on hyvä osata. Lasta voidaan näin valmistaa ryhmämuutokseen etukäteen lapselle ominaisella tavalla (Cripe, ym. 2004, 184). Samalla myös tutorlapsena toimiminen on viisivuotiaalle mahdollisuus ottaa vastuuta ja toimia esimerkkinä sekä vaikuttaa toiminnan sisältöön. Viisivuotiaalle säännöt ovat tärkeitä ja hän pystyy huomioimaan jo paremmin toista lasta kuin esimerkiksi kolme neljävuotias (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 49–50). Viisivuotiaan ohjaajana toimiminen on melko luonnollista,

koska heidän kehitysvaiheeseensa kuuluvat säännöt, ryhmässä toimiminen ja neuvottelu muun muassa leikkien kautta.

6.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena on luoda päivähoitoon uusi toimintamenetelmä, joka tukee lasta isompien ryhmään siirtymisessä. Mallin tarkoitus on tukea lasta yksilöllisesti siirtymävaiheessa. Tutorlapsitoiminnassa apuna käytetään isomman lapsen mallia ja vertaistukea. Ajatuksena on, että lapsi oppii vertaiseltaan paljon ja oppiminen lasten kesken on tehokkaampaa kuin silloin, jos aikuisen opastuksella keskustellaan esimerkiksi ryhmästä toiseen siirtymisestä. Näin oppiminen on konkreettisempaa ja lähempänä lasta. Oppiminen koetaan vertaissuhteiden avulla yhteisenä asiana, johon koko ryhmä pyrkii.

Onnistuessaan tutorlapsitoimintamalli voi tuoda päivähoitoon yksilöllisempää huomiointia ja tukea, mutta myös uuden oppimiskeinon lapsille isompaan lapsen mallintamisen ja häneen samaistumisen avulla. Se voi lisätä päiväkotiympäristöön yhteistyötä ja saumattomuutta eri ryhmien välille, jolloin lapsen siirtyminen toiseen ryhmään ei ole lapselle niin suuri muutos. Toimintamallissa on tärkeää, että lapsi nähdään aktiivisena toimijana ja osallistujana, ja tätä kautta tuetaan lapsen hyvinvointia lapsilähtöisesti.

7 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä

Teimme toiminnallisen opinnäytetyön, jossa on toimintatutkimuksen piirteitä. Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi ja se on ajalliseksi rajattu kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja. Toimintatutkimuksen tavoitteena on saada käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa. Toisena tavoitteena on ihmisten voimaannuttaminen ja valtauttaminen. Heikkisen (2007, 16–37) mukaan toimintatutkimus on interventioon perustuva, käytännönläheinen, osallistava, reflektiivinen ja sosiaalinen prosessi.

Toiminnallinen opinnäytetyö sopi meidän opinnäytetyöideamme parhaiten, sillä olimme luomassa uutta menetelmää päiväkotiin. Toimintatutkimuksen piirteet näkyvät opinnäytetyössämme uuden menetelmän kehittämisenä ja ajatuksena siitä, että tutorlapsitoiminnalla pyritään päiväkodin arjen kehittämiseen. Mielestämme toiminnallisen opinnäytetyön keinoin saimme eniten käyttökelpoista tietoa menetelmän toimivuudesta ja se oli käytännönläheinen tapa testata menetelmän toimivuutta arjessa. Pidimme myös tärkeänä lasten osallistamista prosessiin.

8 Tutorlapsitoiminta menetelmänä

Tutorlapsitoiminta on kehittämämme menetelmä, jonka tavoitteena on tukea ja auttaa lasta siirtymävaiheissa ja mahdollistaa tutorlapselle kokemus esimerkkinä toimimisesta ja vastuunotosta. Pienemmistä lapsista kootaan tarpeiden mukaan pienryhmä ja isompien ryhmästä valitaan mukaan muutamia tutorlapsia. Ideana on, että tutorlapsitoiminnan tulee olla prosessinomaista: niin että toiminnalla on selkeä alkuvaihe, toimintavaihe ja lopetusvaihe. Toiminnan tulee olla tavoitteellista ja arviointia tulee tehdä koko prosessin ajan. Tutorlapsitoimintaprosessin ajankohta tulisi olla mahdollisimman lähellä lapsen siirtymävaihetta, jotta se palvelisi lapsen tukemista uuteen ryhmään sopeutumisessa.

Tutorlapsitoimintamalli koostuu aloituksesta, kartoituksesta ja tutorlasten opastuksesta, ryhmäytymisestä, valitusta määrästä käsiteltävistä teemoista ja viimeiseksi prosessin lopetuksesta ja sen juhlistamisesta (liite 1). Aloitusvaiheessa kootaan pienryhmä lasten tarpeiden ja vapaaehtoisuuden mukaan. Samalla valitaan myös tutorlapset. Kartoitusvaiheessa kartoitetaan pienryhmän lasten tarpeita ja osaamista. Kartoitusvaiheessa tutorlapset eivät ole vielä mukana, vaan heitä opastetaan tulevaan rooliin erikseen. Tutorlasten opastukseen kuuluu muun muassa vaihtoehdoisen nimen keksiminen tutorlapsille, jotta tutorlapsitoiminta saataisiin lähemmäksi lapsen ajatusmaailmaa. Opastukseen kuuluu myös pelisääntöjen laatimista, roolien määrittelyä ja toimintaan innostamista. Pienryhmän

tarpeita kartoitetaan havainnoimalla lasta arjessa sekä toiminnallisten menetelmien avulla.

Ryhmäytymisvaiheessa pienryhmä ja tutorlapset pääsevät tutustumaan toisiinsa. Ryhmäytymisvaiheessa on tärkeää mahdollistaa ja tukea luottamuksen syntymistä lasten kesken. Keinona voivat olla esimerkiksi toiminnalliset menetelmät kuten leikit ja pelit, jossa lapset toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. Ryhmäytymisvaiheessa tutorlapset saavat myös tilaisuuden näyttää ja opastaa pienempiä lapsia isompien maailmassa, eli heidän omalla osastollaan. Ryhmäytymisvaiheessa ohjaajien on tarkoitus päättää kartoitusvaihe niin, että heillä on tiedossaan lasten kanssa käsiteltävät teemat. Lapsia voidaan osallistaa teemojen sisältöjen, esimerkiksi pelien ja leikkien, ideointiin. Ohjaajan tehtävänä on ottaa lasten toiveet huomioon toiminnan sisällössä, mutta varmistaa, että toiminnan tavoitteet kulkevat prosessissa mukana.

Teemojen määrä voi vaihdella tarpeiden laajuudesta ja tavoitteista riippuen. Teemojen sisällöt määräytyvät kartoitusvaiheen myötä, jolloin myös niiden laajuus selviää. Ajatuksena on, että teemat jakautuvat niin, että tutorlapsi toiminnasta saadaan prosessinomainen kokonaisuus, jolloin se on jatkuvaa ja pitkäaikaista toimintaa. Teemoja voi käsitellä useaan otteeseen erilaisin menetelmin tai rakentaa toimintaa niin, että teemoista suunnitellaan niin sanotut teemaviikot, jolloin kartoitusvaiheessa nousseita teemoja käsitellään viikoittain.

Lapsille on selitettävä jo toiminnan alussa, että tutorlapsitoiminnassa on kyse prosessista, joka kestää määrätyn ajan. Viimeisellä viikolla opittuja asioita ja kokemuksia juhlistetaan pienimuotoisesti, jotta lapsille jäisi toiminnasta hyvämieli ja toiminta saa selkeän päätöksen. Arviointia tulee tehdä koko prosessin ajan, mutta ideana on pitää prosessin pituudesta riippuen ainakin yksi laajempi väliarviointi sekä loppuarviointi ennen toiminnan päätöstä eli juhlaa.

Pienryhmätoiminnalla varhaiskasvatuksessa pyritään huomioimaan lapset yksilöllisemmin sekä suunnittelemaan toiminta lapsille pienryhmäkohtaisemmin. Tällöin mahdollistuu lapsen yksilöllisten tavoitteiden ja eri perheiden toiveiden yh-

teensovittaminen. Suuressa ryhmässä yksilöllinen huomioiminen voi olla haasteellista, koska ryhmät ovat usein hyvin heterogeenisiä. Pienryhmätoiminnalla pystytään siis realistisempaan lapsen havainnointiin ja arviointiin, kuin suuressa ryhmässä toimiessa. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 55.) Lapselle pienryhmätoiminta voi olla oppimista edistävää toimintaa, sillä ryhmäkoko on pienempi ja ympäristö tämän vuoksi usein rauhallisempi kuin suuressa ryhmässä, jolloin keskittyminen opittavaan asiaan on helpompaa (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 32).

Tutorlapsitoimintaa toteutetaan pienryhmissä. Pienryhmätoiminta mahdollistaa toiminnassa lasten tarpeiden havainnoinnin ja arvioinnin, jonka pohjalta pystymme arvioimaan ja kehittämään tutorlapsitoimintaa siten, että se kohtaa lasten tarpeita. Pienryhmä kootaan lasten tarpeiden mukaan, joka mahdollistaa lapsilähtöisemmän toiminnan suunnittelun ja yhdenmukaisuuden lapsen tarpeiden kanssa. Pienryhmätoiminta antaa lapselle mahdollisuuden tuoda äänensä esille sekä tulla nähdyksi.

9 Tutorlapsitoiminnan prosessi

Toteutimme opinnäytetyömme toimintatutkimusta mukaillen. Toimintatutkimuksessa olennaisena osana on syklisyys, joka tarkoittaa, että siinä toistuu sama kaava: suunnitelma, toiminta, havainnointi ja viimeiseksi reflektointi, jonka jälkeen toimintaa kehitetään tekemällä uusi suunnitelma. Toimintatutkimus on siis ihmisen toiminnan tutkimista, jossa luodaan uutta toimintaa tai parannetaan jo olemassa olevia toimintatapoja. (Heikkinen 2006, 16–20.)

Tässä opinnäytetyössä emme ajallisesti pystyneet toteuttamaan kuin yhden syklin. Tämän vuoksi opinnäytetyömme ei ole toimintatutkimus, mutta sen piirteitä oli vahvasti mukana. Näitä piirteitä olivat muun muassa uuden toiminnan luominen, lasten osallisuus toimintaan sekä toiminnan tavoitteellisuus ja tavoitteiden jatkuva

arviointi. Toimintatutkimuksen viimeiseen vaiheeseen kuuluu reflektointi sekä jatkoideointi. Viimeiset vaiheet ovat luettavissa tämän opinnäytteen pohdintaosiossa.

9.1 Suunnittelu

Suunnittelun aloitimme kehittelemällä ideaa tutorlapsitoiminnasta, jonka jälkeen ideaa lähdettiin tarjoamaan päiväkodille. Päiväkoti oli kiinnostunut ideastamme ja pidimme muutaman yhteisen palaverin, jossa suunnittelimme käytännön asioita, toiminnan etenemistä sekä aikataulua. Käytännön asioihin kuuluivat kohderyhmän lasten, tutorlasten sekä toimintatilojen valinta. Lisäksi keskustelimme toimintaan tarvitsemiemme välineiden käytöstä sekä koko toiminnan sisällöstä. Aikatauluksi sovimme yhden tapaamiskerran viikossa. Ajallisesti tapaamiskerrat sijoituivat aamupäivään, ennen lasten ulkoilua ja lounasta. Tapaamiset olivat keväällä 2014 aikana. Käytännön järjestelyjen jälkeen teimme suunnitelman opinnäytetyöstämme.

Opinnäytetyössämme keskeisiksi käsitteiksi nousivat vertaistuki, vertaissuhteet päivähoitossa sekä uusi käsitteemme tutorlapsitoiminta. Suunnitelman teon jälkeen kirjoitimme toimeksiantosopimukset (liite 2) päiväkodin johtajan kanssa ja tutkimusluvut (liite 3) Joensuun kaupungin päivähoiton johtajan kanssa. Kun olimme saaneet luvat toiminnallemme, laadimme saatekirjeet (liite 4) ja samalla haimme vanhemmilta lupaa lasten osallistumisesta toimintaamme. Kaikki kohderyhmän lapset saivat osallistua toimintaamme, jolloin tutorlapsitoimintaa päästiin aloittamaan.

9.2 Prosessin vaiheet

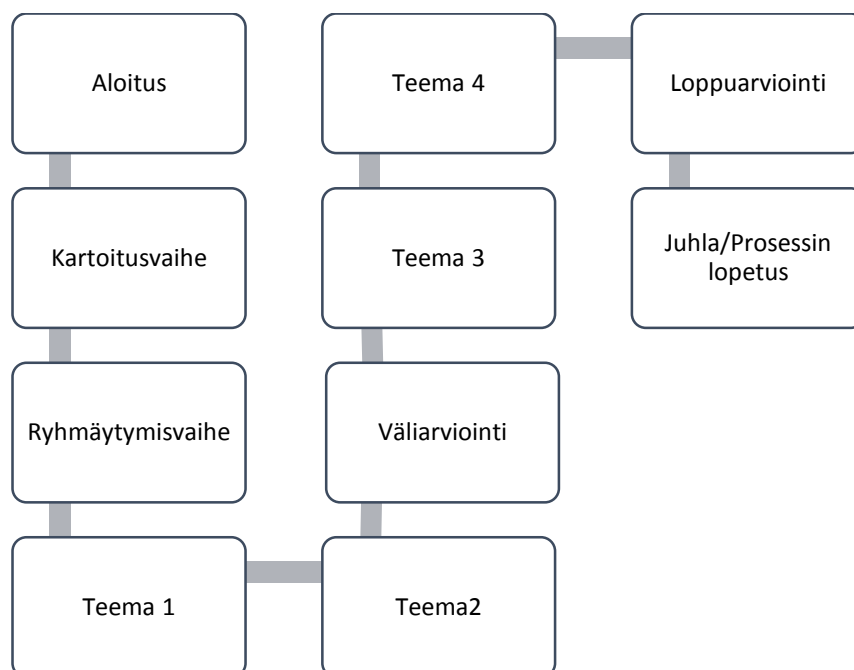
Tutorlapsitoiminta etenee prosessimaisesti (kuvio 1). Aloitimme toiminnan pienryhmän ja tutorlasten valinnoilla. Päiväkodin henkilökunta oli keskustellut asiasta ja he olivat pohtineet toimintaamme sopivan pienryhmän. Kun henkilökunta oli

valinnut ryhmän, pidimme pienimuotoisen palaverin heidän kanssaan, jossa keskustelimme pienryhmän lapsien tarpeista ja siitä, millaista toimintaa heidän kanssaan olisi hyvä harjoittaa. Palaverin yhteydessä tapasimme myös lapset ja kerroimme heille, keitä me olemme ja mitä olimme tulossa tekemään heidän kanssaan. Henkilökunta oli myös alustavasti pohtinut tutorlapsiehdokkaita ja sitä, mistä ryhmästä mahdolliset tutorlapset voisivat löytyä. Pidimme pienen palaverin vanhempien lasten ryhmän henkilökunnan kanssa, jossa kerroimme opinnäytetyömme ideasta ja tutorlasten tarkoituksesta ja he kertoivat, että heillä oli tiedossaan sopivia lapsia toimintaamme. Seuraavalla käyntikerralla tapasimme myös tutorlapset ja kerroimme heille toiminnastamme sekä alustavasti heidän roolistaan siinä.

Aloitusvaiheesta siirryimme kartoitusvaiheeseen (kuvio 1). Kartoitusta teimme yhdessä pienryhmän ja tutorlasten kanssa erilaisten toiminnallisten harjoitteiden sekä henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen avulla. Kirjoitimme havaintojamme ylös ja keskustelimme kahdestaan sekä henkilökunnan kanssa asioista, joita toiminnassa olisi hyvä nostaa esille. Kokosimme havainnoista tehdyn dokumentoinnin pohjalta teemat, joita tulisimme käsittelemään toiminnassamme. Ensin ajatuksena oli tehdä niin sanotut teemaviikot, jotka tarkoittaisivat sitä, että jokaisena viikkona käsittelemme uutta teemaa. Pohdinnan jälkeen totesimme, että aika ei riittäisi teemaviikkojen pitämiseen, joten päätimme yhdistellä käsiteltäviä teemoja ja nostaa mielestämme tärkeimpiä teemoja esille useammilla eri kerroilla.

Kartoituksessa valitsimme teemoiksemme itseluottamuksen, rohkeuden, keskittymisen sekä ryhmässä toimimisen. Kartoituksen jälkeen perehdytimme tutorlapset toimintaan ja aloitimme tutustumisen jo kartoitusvaiheessa. Ensin teimme tutorlasten kanssa toiminnallisia harjoitteita, joissa pohdittiin omaa osaamista ja sitä, missä asioissa he ovat taitavia. Näin lapsia rohkaistiin tulevaan tutortoimintaan. Ensimmäisellä kerralla pohdimme myös yhdessä tutorlasten kanssa heidän rooliaan tutorlapsena. Pohdimme muun muassa tilanteita, joissa he voisivat auttaa pienempiä, millainen on hyvä tutorlapsi ja mitä heidän mielestään tutorlapsena olo heidän mielestään tarkoittaa. Sanan tutorlapsi voi olla viisivuotiaalle hankala käsittää, joten me käytimme lasten kanssa heille tutumpia sanoja, kuten

”apuhjaajia” ja ”pikkuapulaisia”. Näin lapsi ymmärtää helpommin oman roolinsa ja tehtävänsä ryhmässä. Muutaman kerran tutorlapset olivat myös mukana, kun tapasimme pienryhmää. HavaitSIMME, että aikaisessa vaiheessa aloitettu tutustuminen ja tiiviinä ryhmänä toimiminen teki ryhmäytymisestä helpompaa (kuvio 1), nopeutti prosessia ja helpotti aikatauluttamista.

Kuvio 1. Tutorlapsitoiminnan prosessin vaiheet.

Ryhmytymsvaiheessa lapset tutustuivat toisiinsa sekä meihin erilaisten toiminnallisten menetelmien, kuten leikkien ja pelien avulla. Ryhmytymsvaiheessa pyrimme mukavaan yhdessä tekemiseen ja siihen, että lapsilla olisi tilaisuus sisäistää idea ryhmästä ja sen jäsenistä. Samalla myös tutorlapset saivat pikkuhiljaa toimia niin sanottuina apuhjaajina ja ottaa ohjaajan roolia. Ryhmytymsvaiheeseen liitimme myös tutustumiskerran isojen puolelle. Tutustumiskertaan sisältyi tutorlasten ohjauksella isojen puolen tilojen ja toimintojen esittely sekä yhteisesti vapaa leikkiminen isojen puolella.

Ryhmytymsvaiheen jälkeen kartoitusvaiheessa valitsemamme ”teemat”, eli it-seluottamus, rohkeus, keskittyminen sekä ryhmässä toimiminen alkoivat (kuvio 1). Teemoja käytiin läpi toiminnallisten harjoitusten avulla. Harjoituksina oli muun

muassa erilaisia pelejä, leikkejä, aistiratoja, liikunnallisia harjoitteita, seikkailupe-dagogiikkaa mukaillen satuseikkailuja, musiikkia sekä piirtämistä. Pyrimme jokai-sella tapaamiskerralla tekemään harjoitteita yhden tai kahden teeman ympärillä. Kerroimme lapsille jokaisen toimintahetken alkaessa, millaista toimintaa kysei-sellä kerralla on ja mihin teemaan toiminta liittyy.

Kerroimme lapsille alusta alkaen, että toiminnallamme on alku ja se myös loppuu kevään mittaan. Lopetimme prosessimme juhlaan (kuvio 1), joka pidettiin päivä-kodin liikuntasalissa. Ennen viimeistä kertaa kysyimme lapsilta toiveita ja ideoita juhlan sisältöön. Lasten toiveena olivat temppuradat ja musiikki, joten järjestimme heille viimeisen kerran kunniaksi pienimuotoisen diskon. Juhlan lopussa muiste-limme yhdessä, mitä kaikkea kevään aikana tehtiin ja millaisia ajatuksia ja tun-teita tekemämme harjoitteet lapsissa herättivät. Viimeiseksi jaoimme lapsille kun-niakirjat toimintaan osallistumisesta.

9.3 Toiminnan kuvaus

Jokainen kerhokerta alkoi aina samalla tavalla. Aloitimme jokaisen kerran kan-nustusjuoksuleikillä (liite 5). Halusimme aloittaa jokaisen kerran samalla tavalla. Ajatuksena oli, että se toisi lapsille turvallisuuden tunnetta ja kertoisi lapsille heti alusta, että tapaamisessa oli kyse tutorlapsitoiminnasta. Kannustusjuoksu oli myös hyvä keino meille arvioida lasten uskallusta osallistua toimintaan ja jokai-sella kerralla toistuvan harjoituksen avulla oli mahdollista arvioida lapsen uskal-luksen ja itseluottamuksen lisääntymistä.

Aloituksen jälkeen kerroimme, mitä kyseisenä kertana tehtäisiin ja mihin teemaan se liittyy. Toimintaosiossa tehtiin teemaan liittyviä harjoitteita, joissa tutorlapset toimivat pienempien lasten tukena ja avustivat heitä. Esimerkiksi rohkeutta käsit-televällä teemakerralla harjoitteena oli aistihuone. Aistihuoneeseen olimme ra-kentaneet radan, jossa lattialla oli erilaisista materiaaleista tehty polku, jota pitkin lapsi kulki silmät sidottuina ohjaajan avustuksella. Tutorlasten tehtävänä oli roh-kaista pienempiä menemällä huoneeseen ensin itse ja sen jälkeen rohkaisemalla

muita huoneen ulkopuolella. Kun kaikki olivat käyneet aistiradan läpi, keskustelimme yhdessä tunteista, joita aistirata herätti ja siitä, miltä materiaalit tuntuivat. Aina toimintavaiheen jälkeen keskustelimme kyseisestä kerrasta ja pohdimme millaisia ajatuksia erilaiset harjoitteet herättivät. Lopuksi kaikki saivat käydä katsomassa ja kokeilemassa aistiradan materiaaleja ilman että silmät olivat sidottuina.

Lopussa pidimme rauhoittavan leikin, jonka jälkeen lähdettiin takaisin omalle osastolle. Rauhoittavan leikin tarkoituksena oli osoittaa, että tapaaminen oli päätymässä ja samalla myös rauhoittaa lasta ennen tapaamiskerran loppua. Saatoimme lapset omille osastoilleen, joko niin, että pienemmät lapset saattoivat tutorlapset omalle osastolleen tai toisin päin, että tutorlapset saattoivat pienemmät lapset.

9.4 Arviointi ja palaute sekä niiden merkitys

Kysyimme lapsilta jokaisen kerran jälkeen sanallista palautetta harjoitteista. Toiminnan puolessa välissä pidimme suuremman väliarvioinnin (kuvio 1), jossa pohdimme työelämänohjaajamme kanssa toimintaamme. Ohjaaja kertoi, että lapset tulevat mielellään toimintaamme ja toimintamme on heille mieleistä. Kysyimme, onko ohjaaja huomannut muutoksia lapsissa, esimerkiksi rohkeudessa tai muissa teemojemme osa-alueissa. Ohjaajan kanssa keskusteltuamme totesimme, että niin lyhyellä aikavälillä tapahtuvalla toiminnalla ei ollut ollut vielä muutoksia lapsen päivittäisiin toimiin, mutta omissa toimintahetkissämme olimme havainneet muutoksia lapsien kohdalla silloin, kun he toimivat kyseisen ryhmän jäseninä.

Toiminnan edetessä pohdimme koko ajan toiminnan ohella lasten kanssa tunteita, ajatuksia ja oivalluksia, joita toiminta herätti. Reflektoimme tätä myös keskenämme. Toiseksi viimeisellä kerralla pidimme lasten kanssa laajemman arviointikerran (kuvio 1), jolloin lapset saivat piirtää tutorlapsitoiminnasta mieleen jääneitä asioita. He kertoivat myös käsinukkepuvulle, jota toinen meistä esitti, mitä mieltä he olivat toiminnasta ja oliko asioita, joita he olisivat halunneet tehdä toisin. Lisäksi keräsimme jokaiselta lapselta pienimuotoisen sadun sadutuksen keinoin

niin, että lapsilla oli tarinaan apulauseita, joita he saivat täydentää. Sadussa tuli ilmi lasten mielipiteitä toimintakerroista ja tutorlasten kanssa tehdystä yhteistyöstä.

Lasten lisäksi pyysimme palautetta myös henkilökunnalta. Työelämäohjaajamme oli mukana muutamilla toimintakerroilla ja antoi suullista palautetta toiminnasta. Suurimmaksi osaksi arviointimme toiminnan aikana koostui omista havainnoistamme ja lasten toiminnan arvioinnista. Keskenämme pidimme toiminnan puolella välissä sekä sen lopussa suuremmat arvoinnit, joissa listasimme ylös esiin tulleita asioita ja arvioita toiminnasta.

9.5 Tuotoksena menetelmäopas

Tuotoksena opinnäytetyömme toiminnallisesta vaiheesta on tutorlapsitoiminnasta tehty menetelmäopas. (liite 5) Opas jää päiväkodin työntekijöiden käyttöön, jolloin menetelmää voidaan hyödyntää lasten siirtymävaiheiden tukemiseen jatkossakin. Oppaamme tavoite on kuvata tutorlapsitoiminnan mallia siten, että sitä voidaan soveltaa erilaisille pienryhmille ja päiväkodeille heidän tarpeidensa mukaan. Mielestämme menetelmän käyttöönottoa helpottaa sen sovellettavuus ja selkeä tutorlapsitoiminnan runko. Osallistimme lapsia oppaan tekoon siten, että yhden lapsen piirros on oppaan kansikuvana.

Oppaassa kerrotaan tutorlapsitoiminnan prosessi kohta kohdalta. Se sisältää myös vinkkejä ja ohjeet jokaisen prosessin vaiheen toteuttamiseen. Lisäksi jokaisen vaiheen kohdalla on esimerkkileikkejä, joita voi hyödyntää ja soveltaa omaan toimintaansa.

10 Pohdinta

10.1 Tutorlapsitoiminnan merkitys ja arviointi

Tutorlapsitoiminta on uusi menetelmä tukea lasta tämän siirtyessä uuteen ryhmään. Siinä korostuvat lapsilähtöinen toiminta sekä lapsen osallisuus. Heikan, Hujalan, Turjan & Fonsénin (2011, 55) mukaan pienryhmätoiminnalla pystytään realistisempaan lapsen havainnointiin. Tällöin mahdollistuu myös lapsen yksilökohtaisempi arviointi. Tutorlapsitoimintaa toteutetaan tämän takia pienryhmätoimintana. Tämä mahdollistaa lapsen yksilöllisen huomioimisen ja tämän yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisen. Tutorlapsitoiminta rakentuu lasten keskinäisten vertaissuhteiden ympärille ja mallintamisen ympärille. Storvik-Sydänmaa yms. (2012, 42–44) tarkentaakin, että lapsen on tärkeää oppia tulemaan toimeen toisten lasten kanssa ja viestittää omia tarpeitaan muille. Toimiessaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa lapsi oppii muun muassa sosiaalisia taitoja. Myös Lehtisen (2001, 80–82) mukaan lasten on huomattu olevan taitavampia lasten keskinäisissä vertaissuhteissaan, sillä he kykenevät mukautumaan erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tuottamaan tahtomiaan muutoksia vuorovaikutuksessaan. Tutorlapsitoiminnan merkitys on mahdollistaa lapselle luontainen tapa oppia ja luoda kontakteja vertaisiinsa.

Tavoitteenamme oli selvittää, voiko tutorlapsitoiminnalla tuoda päivähoitoon yksilöllisempää huomiointia, tukea ja mahdollistaa lapselle keinon mallioppia isommalta lapselta. Onnistuessaan tutorlapsitoiminta lisäisi päiväkotiympäristöön yhteistyötä ja saumattomuutta eri ryhmien välillä, jolloin lapsen siirtyminen ryhmästä toiseen ei ole lapselle niin suuri muutos. Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvointia edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet (Stakes 2005b, 15–17). Tutorlapsitoiminta tukee lapsen turvallisuuden tuntua, kun siinä tutustutaan vaiheittain uuteen ympäristöön sekä ihmisiin. Tällöin muutoksen käsitteleminen ei ole niin pelottavaa, kun lapsi on saanut tutustua uusiin asioihin ennalta.

Toimintavaiheen aikana huomasimme lapsissa selvää muutosta. Esimerkiksi osa lapsista oli alussa hyvin arkoja osallistumaan erilaisiin harjoituksiin. Toimintavaiheen loppupuolella havaitsimme heissä rohkeutta osallistua ja toimia ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti. Alussa oli havaittavissa arkuutta tehdä asioita itsenäisesti ja usein lapset tarvitsivat toimintaan parin, jotta he uskalsivat osallistua. Loppuvaiheessa uskallus oli kasvanut niin, että harjoitukset onnistuivat myös itsenäisesti ilman paria.

Väliarvioinnin aikana pohdimme yhdessä työelämäohjaajan kanssa, näkyvätkö muutokset myös tutorlapsitoiminnan ulkopuolella. Työelämäohjaaja kertoi heidän ryhmänsä dynamiikan olevan edelleen melko samanlaista. Pohdimme, että pidemmällä aikavälillä tapahtuvan toiminnan vaikutukset näkyisivät todennäköisemmin myös lasten arjessa tutorlapsitoiminnan ulkopuolella. Olimme yhtä mieltä työelämäohjaajan kanssa siitä, että lapset nauttivat toiminnasta ja saamastaan huomiosta. Toiminta antoi heille itseluottamusta ja tilaisuuden tuoda äänensä kuuluviin.

Tavoitteenamme oli myös havaita pienryhmän yhtenäiset tarpeet ja luoda teemat ja toiminta niiden ympärille. Toiminnassa oli myös tärkeää käyttää harjoituksia, jotka olivat tarkoituksenmukaisia. Tarpeiden havaitseminen sinänsä oli helppoa, sillä päiväkodin henkilökunta oli valinnut ryhmään lapsia, joilla oli melko yhtenevät tarpeet. Suunnitteluvaiheessa tarpeiden siirtäminen teemoiksi oli melko helppoa yhdistelemällä esiin nousseita tarpeita saman teemaan. Esimerkiksi kun tarpeena oli vuoron odottamisen harjoittelu ja toisen kuunteleminen, teemaksi valikoitui keskittyminen.

Teemaan valikoidut harjoitukset täytyi suunnitella tavoitteellisiksi. Esimerkiksi, kun teemana oli keskittyminen tuli harjoituksissa tavoitteena olla vuoron odottelu ja toisen kuuntelemisen harjoittelu, jolloin lapsen tarpeet huomioitiin. Pohdimme sitä, että olisimme voineet kuitenkin kirjata harjoitukset paremmin ja arvioida jokaisen harjoituksen toimivuutta ja vaikutusta lapseen yksityiskohtaisemmin. Toiminnan aikana huomasimme keskittyvämmekin liikaa kokonaisuun teemoihin, vaikka

näin jälkikäteen ajateltuna yksittäiset harjoitukset olisivat antaneet enemmän tarttumapintaa arviointiin, ja arviointi olisi ollut kokonaisvaltaisempaa sekä tarkempaa.

10.2 Jatkotutkimus- ja kehittämisideat

Mielestämme tutorlapsitoiminta on lapsia osallistava ja lapsilähtöinen menetelmä, jota haluaisimme nähdä kehitettävän. Tutorlapsitoiminnan avulla on mahdollista ylläpitää ja tukea lapsen mallioppimista ja luontaista tapaa oppia vertais-suhteessa toiseen kehityksessä edempänä olevaan lapseen. Tämä opinnäytetyö tuo esille tutorlapsitoiminnan lähtökohdat, mutta menetelmä kaipaa vielä toistoja ja kehittämistä.

Jos tutorlapsitoimintaa jatkettaisiin ja sitä kehitettäisiin eteenpäin, sen toimivuutta ja vaikutuksia voitaisiin tutkia esimerkiksi laadullisin menetelmin. Laadullisessa tutkimuksessa voitaisiin tarkastella toiminnassa mukana olleiden ohjaajien ja lasten kokemuksia ja ajatuksia toiminnan hyödyistä. Lisäksi voitaisiin osallistaa lasten vanhempia tutkimukseen ja kysyä heiltä, miten toiminta on vaikuttanut lapsen suhtautumiseen toiseen ryhmään siirtymisestä. Myös määrällinen tutkimus voitaisiin toteuttaa niin, että tutorlapsitoiminnassa mukana olleilta työntekijöiltä kysyttäisiin mielipiteitä toiminnasta.

Itse tutorlapsitoimintaa voisi kehittää niin, että sille luotaisiin selkeämmät arviointimenetelmät, joilla saataisiin luotettavaa tietoa menetelmän toimivuudesta. Menetelmää voisi myös kehittää niin, että pienemmät lapset pääsisivät enemmän mukaan isompien lasten arkeen, esimerkiksi olemalla kokonaisen päivän isompien osastolla tutorlasten opastuksella. Myös tutorlasten roolia voisi selkeyttää ja luoda selkeämmät tavoitteet tutorlapsille. Menetelmä hyödyttäisi kaikkein eniten silloin, kun lapsi pääsisi tutustumaan juuri sille osastolle, johon hän on siirtymässä. Näin hän tutustuisi uusiin ryhmäläisiin, tiloihin ja ohjaajiin, jolloin siirtyminen konkretisoituisi myös lapselle paremmin.

10.3 Luotettavuus ja eettisyys

Ennen toiminnan aloittamista laadimme kirjallisen saatekirjeen lasten vanhemmille. Kirjeessä kerroimme opinnäytetyömme sisällöstä, tutorlapsitoiminnasta menetelmänä ja miten sen ideasta osallistaa lapset toimintaan. Kirjeessä pyysimme myös kirjalliset luvat lasten vanhemmilta toimintaan osallistumisesta. Haimme myös tutkimuslupaa Joensuun kaupungilta sekä kirjoitimme toimeksiantosopimuksen Huvikummun päiväkodin kanssa.

Pidimme tärkeänä, että lapsen osallistuminen toimintaamme oli vapaaehtoista. Varsinkin tutorlasten tuli olla tietoisia tehtävästään ja halukkaita osallistumaan toimintaan. Meitä molempia koskee salassapitovelvollisuus ja toimme sen esille niin päiväkodin henkilökunnalle, lapsille kuin lasten vanhemmille.

Tutorlapsitoiminnan luotettavuuden arvioinnissa pohdimme arvioinnin yksipuolisuutta. Toiminta toteutui pääasiassa meidän ja lasten välillä, joten ainoa mittari toiminnan arvioinnissa oli lapsilta saatu palaute sekä meidän kokemuksemme tutorlapsitoiminnan merkityksestä ja toimivuudesta. Lapsilta saadussa palautteessa pohdimme vastausten luotettavuutta ja sitä, missä määrin heidän palautettaan pystyisi hyödyntämään toiminnan arvioinnissa. Lapsia haastatellessa on vaikea välttyä tahattomalta johdattelulta, jolloin palaute ei välttämättä ole täysin lapsen omaa. On myös vaikea arvioida, ymmärtääkö lapsi täysin, mitä häneltä kysytään. Menetelmän luotettavuuden ja sen vaikutusten arviointiin tarvittaisiin useampisyklinen toimintatutkimus, jolloin nähtäisiin esimerkiksi se, millainen merkitys tutorlapsitoiminnalla on lasten siirtymävaiheiden tukijana.

Oma kokemuksemme tutorlapsitoiminnasta oli myönteinen, sillä huomasimme selkeää kehitystä lapsissa, vaikka toiminta-aika oli suhteellisen lyhyt. Olisimme kuitenkin halunneet jatkaa tutorlapsitoiminnan kehittämistä niin, että olisimme käyneet läpi useamman syklin, esimerkiksi joko saman tai eri ryhmän kanssa. Näin olisimme voineet parantaa tutorlapsitoimintaa menetelmänä ja saanet sille enemmän luotettavuutta.

10.4 Oma ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi

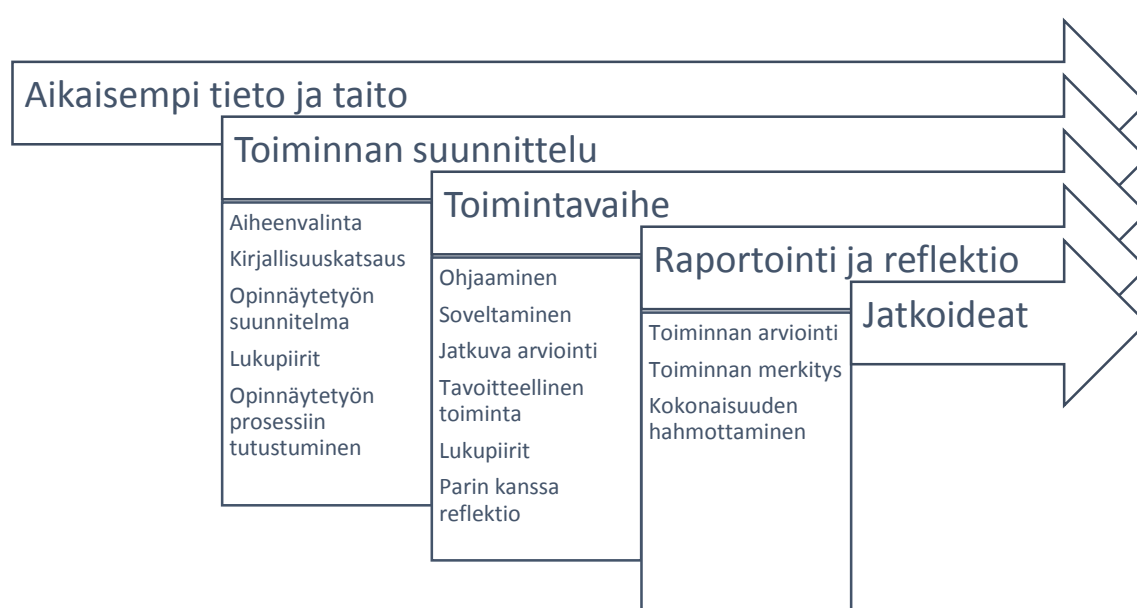
Sosiaalialan kompetensseihin kuuluu muun muassa sosiaalipedagoginen asiakasosaaminen sekä reflektiivinen kehittämisosaaminen. Sosiaalipedagogiseen asiakasosaamiseen kuuluu asiakasta osallistavan vuorovaikutussuhteen luominen, asiakkaan tarpeiden ja voimavarojen kartoittaminen kontekstisidonnaisesti, eri työmenetelmien soveltaminen tarkoituksenmukaisesti ja niiden arvioiminen sekä erilaisten asiakasryhmien ohjaaminen tavoitteellisesti. Reflektiiviseen kehittämisosaamiseen kuuluu muun muassa reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työotteen sisäistäminen, uuden tiedon tuottaminen sekä kehittämistyön suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin osaaminen. (Karelia-ammattikorkeakoulu 2014) Nämä kompetenssit olivat keskeisesti osana opinnäytetyötämme ja tutorlapsitoiminnan kehittämistä ja toteuttamista.

Sosiaalipedagogisen asiakastyön kompetensseista lapsen osallistumisen ja lapsen tarpeiden kartoittamisen liitimme tutorlapsitoiminnan prosessiin onnistuneesti. Pohdimme, että lapsia olisimme voineet ottaa vielä enemmän mukaan suunnitteluprosessiin, mutta aikataulullisesti se oli meille haastavaa. Lapset olivat mukana lähinnä toiminnassa itsessään sekä toiminnan arvioinnissa. Koko tutorlapsitoiminta oli kehittämistyötä sekä uuden tiedon ja menetelmän luomista. Siinä sovelletaan monenlaisia sosiaalialan työmenetelmiä, kuten vertaistoimintaa, luovia menetelmiä sekä pienryhmätoimintaa.

Kehittämistyönä tutorlapsitoiminta oli haastavaa, sillä aikaisempia tutkimuksia tai kokeiluja varhaiskasvatuksen kentältä ei ollut. Etsimme vaikutteita tutorlapsitoimintaan muun muassa koulumaailman tukioppilas- ja kummioppilastoiminnasta ja lisäsimme siihen sosiaalipedagogisia piirteitä. Ammatillisen kasvun kannalta merkittävintä oli uuden toiminnan luominen ja kaikkien prosessin aikana tapahtuneiden valintojen perustelu. Myös tavoitteiden ylläpitäminen koko prosessin ajan oli haastavaa ja ammatillisesti kasvattavaa.

Toiminnan arviointi oli merkittävässä osassa tutorlapsitoiminnan luomisessa. Jatkuva arviointi oli myös raskasta, sillä vertailupohjaa meillä ei ollut, koska mene-

telmä on uusi. Tavoitteiden laatimisen jälkeen tiesimme mitä arvioida, mutta keinot, jolla arviointia tehtäisiin, tuntuivat haastavalta löytää. Lasten kanssa tehtävässä arvioinnissa haastavaa on saada johdattelematonta tietoa. Tämä tuli ottaa huomioon arviointikysymysten asettelussa. Arviointia helpotti meidän keskeinen reflektointi sekä lukupiireissä käydyt keskustelut tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Meillä molemmilla oli yhtenäinen näkemys koko prosessin ajan siitä, mitä tutorlapsitoiminta on ja mitkä sen tavoitteet ovat. Yhteinen näkemys ja aiemmat kokemukset yhdessä työskentelystä helpottivat yhteisten arviointikriteerien laatimista ja prosessin tavoitteellista ohjaamista.

Kuvio 2. Meidän oppimisprosessimme

Kuviossa 2 avaamme oppimisprosessiamme opinnäytetyöprosessin aikana. Aikaisemman tiedon ja osaamisen kautta kehitelimme tutorlapsitoiminnan idean. Kun tutorlapsitoiminnan idea keksittiin, aloimme tehdä siihen liittyvää kirjallisuuskatsausta, jossa tutorlapsitoiminnan idea syventyi ja tarkentui. Kirjallisuuskatsausta käytimme hyväksi opinnäytetyön suunnittelussa ja koko prosessi alkoi rajautua lukupiirien ja työelämänohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen myötä. Opimme suunnitelman tekovaiheessa ottamaan huomioon monia kehittämistyötä rajaavia asioita, kuten aikataulua, resursseja sekä realistista tavoitteiden asettelua. Tämä oppiminen tapahtui pitkälti meidän kahden välisissä keskusteluissa sekä lukupiireissä. Tämä oppiminen tapahtui toiminnan suunnitteluvaiheessa (kuvio 2).

Toimintavaiheessa (kuvio 2) suurimpia oppimisen paikkoja olivat suunnitelman uudelleen mukauttaminen tilanteen mukaan, tavoitteiden mielessä pitäminen, niitä kohti kulkeminen sekä jatkuva oman toiminnan reflektointi. Tutorlapsitoiminta oli pitkälti kehittämistyötä ja siinä huomasimme, että vaikka toimintaa suunnitellaan etukäteen, se harvoin toteutuu sellaisenaan ilman muutoksia. Pohdimme, kuinka paljon ammatillista osaamista suunnitelman soveltaminen tilanteen mukaan tarvitsee. Myös alkuperäisen idean muuttaminen tilanteen ja kohderyhmän mukaan vaatii kykyä pohtia, mikä on toiminnalle oleellista ja ketä varten toimintaa tehdään.

Raportointivaiheessa kokonaisuuden näkeminen ja sen raportointi oli oppimistilanne (kuvio 2). Myös oleellisen ja epäoleellisen tiedon havaitseminen raportointivaiheessa oli usein haastavaa. Toiminnan merkityksen pohtiminen objektiivisesti oli haastavaa, sillä olemme luoneet tutorlapsitoiminnan itse, joka teki merkityksen arvioimisesta haasteellista. Tällöin asian tarkastelu ulkopuolisen silmin, myös sen heikkouksien ja epäonnistumisien näkeminen, oli opettavaista. Kehittämiskohtien esilletuominen tuntui luontevalta jatkoideoinnissa (kuvio 2), jolloin meidän kokemukset toimisivat suunnannäyttäjinä seuraavalle, joka jatkaisi tämän menetelmän kehittämistä.

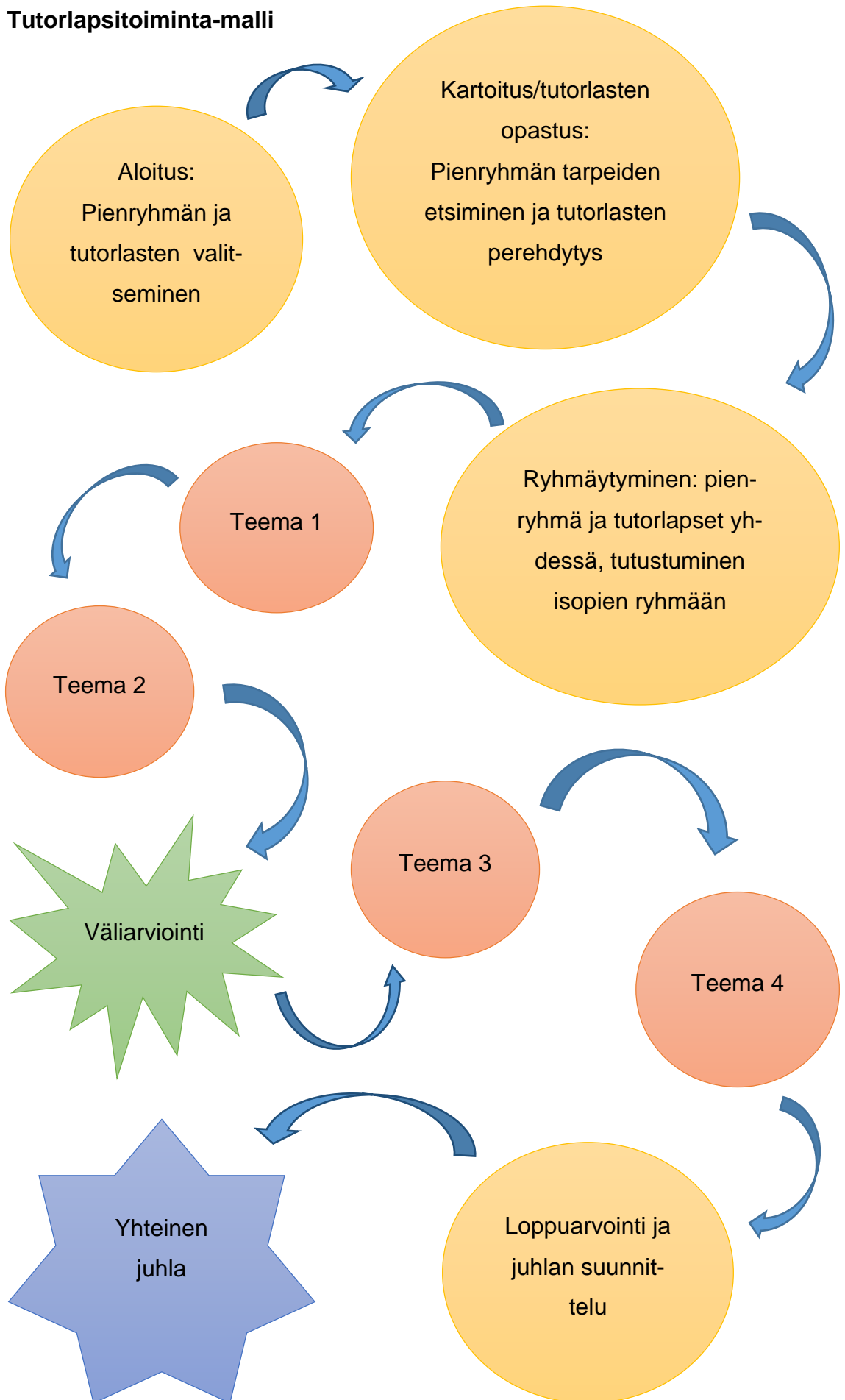
Lähteet

- Asetus lasten päivähoidosta 806/1992.
 Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 60/1991.
- Cripe, J., Sientz, K. & Bricker, D. 2004. VARSU. Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma alle 3-vuotiaille. Juva: WS Bookwell Oy.
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy. 55.
- Heikkinen, H. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon : Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 16–37.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin. 32.
- Huuskonen, P. 2013. Vertaistuki ”en olekaan ainut”. Vammaispalvelujen käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>. 6.3.2014.
- Karelia-ammattikorkeakoulu. 2014. Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit. Sosiaalialan koulutusohjelma. Karelia-ammattikorkeakoulu. <http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Sosiaalialan%20koulutusohjelman%20kompetenssit%20042006.pdf>. 28.9.2014.
- Lahtinen-Leinonen, M. 2009. Tukioppilastoiminta Teoksessa Saloviita, T. (toim.) Meidän koulu. Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseksi. Juva: WS Bookwell Oy. 166.
- Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit työryhmä. 2011. Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKMtr3.pdf?lang=fi>. 23.10.2014.
- Lehtinen, A. 2001. Vertaissuhteiden merkitys lasten elämässä. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 80- 82.
- Lehtinen, A., 2009. Lapset toimijoina päiväkodin vertaissuhteissa. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino. 138–139.
- Lehtinen, E. & Jokinen, T. 1996. Tutor. Itsenäistyvän oppijan ohjaaja. Juva: Atena kustannus.
- Piironen- Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuo, T. & Uotila, N. 2012. Lasten ja nuorten hoitotyö. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Stakes. 2005a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet.pdf?sequence=1>. 5.3.2014.

- Stakes. 2005b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. 5.3.2014.
- Tehy Ry. 2011. Päivähoidon ryhmäkokoihin enimmäiskoko. <http://www.tehy.fi/tehy/ajankohtaista/?x22250=21821451>. 6.3.2014.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Varhaiskasvatus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut. 5.3.2014.
- Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (Toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy. 42- 45.
- Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampereen yliopisto Oy- Juvenes Print. 107- 109.

Tutorlapsitoiminta-malli

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSiantosopimus

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Joussuun kaupunki / Hevikkumun pääraketti
Toimeksiantajan edustaja:	Kajja Korppinen
Osoite:	Hämkänsentie 8, 80330 Reijola
Puhelinnumero:	p. 050-401 6097
Sähköposti:	kajja.korppinen@jns.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaali-alan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	# Jonna Pirinen 1101336, Laura Rissanen 1101302
Puhelinnumero:	050 3004742 (Jonna), 0408669820 (Laura)
Sähköposti:	jonna.pirinen@edu.karelia.fi, laura.rissanen@edu.karelia.fi

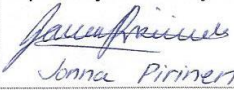
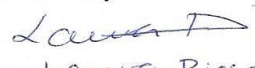

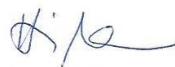
Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Siirtymävaiheiden tutkiminen varhaiskasvatuksessa
Toteutusmuoto	Toiminnallinen opinnäytetyö / kehittämistyö / pienryhmätyö
Aikataulu	toiminnallinen osuus keväällä 2014
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	-

Toimeksiantajan sitoumukset	
Sitoumus opinnäytetyön toteutusta koskeksi	

Opiskelijan sitoumukset	
SALASSAPITVELVOITE	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Kirsi Tanstam Heidi Makkonen

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 3.4.2014	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Jonna Pirinen Laura Rissanen
Päiväys 3.4.2014	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys KAJJA KORPPINEN
Päiväys 16.4.2014	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys Heidi Makkonen

Tutkimuslupa

JOENSUUN KAUPUNKI

Viranhaltijapäätös

1

Varhaiskasvatus - ja koulutuskeskus
Päivähoidon johtaja

16.5.2014 §14

1855/13.00/2013

Hakija/asianosainen

Jonna Pirinen ja Laura Rissanen

Asia

Tutkimusluvan myöntäminen / Pirinen Jonna ja Rissanen Laura

Päätöksen perustelut

Jonna Pirinen ja Laura Rissanen anovat tutkimuslupaa Karelia-Ammattikorkeakoulun Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyön tekemiseen Joensuun kaupungin Huvikummun päiväkodissa. Opinnäytetyön nimenä on Tutorlapsitoiminta, 3-vuotiaiden lasten tukeminen siirtymävaiheissa päivähoidossa. Opinnäytetyön ideana on tuoteistaa tutorlapsitoiminnan malli, jossa vanhemmat lapset toimivat nuorempien lasten kanssa, tukien heitä isompien ryhmään siirtymisessä. Tutkimuksen kohderyhmänä on kuusi 3-vuotiasta lasta. Tutkimusmenetelmänä käytetään toimintatutkimusta.

Päätös

Myönnetään Jonna Piriselle ja Laura Rissaselle tutkimuslupa Karelia-Ammattikorkeakoulun Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyön tekemiseen Huvikummun päiväkodissa. Tutkimuksen tekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus eikä tutkimuksen tekemisestä saa aiheutua kustannuksia Joensuun kaupungille.

Toimivallan perusteet

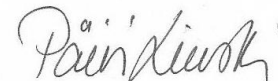
Varhaiskasvatus- ja koulutusjohtajan delegointipäätös 10.2.2014 § 43

Nähtävänäpito

Päätös asetetaan yleisesti nähtäväksi päivähoitotoimistossa tiistaina 20.5.2014 klo 9-12

Allekirjoitus

Päivähoidon johtaja

Päivi Liuski

Tiedoksianto

Päätöksen olen tänään antanut tiedoksi asianosaisille, Huvikummun päiväkodille sekä varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnalle.

19.5.2014

vs. toimistos sihteeri

Riitta Jukka

Lisätietoja: päivähoidon johtaja Päivi Liuski p. 050 356 5480

JOENSUUN KAUPUNKI

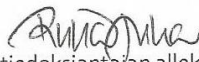
Viranhaltijapäätös

2

Varhaiskasvatus - ja koulutuskeskus
Päivähoidon johtaja

16.5.2014 §14

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Päätöksen tekijä	Päivähoidon johtaja
Oikaisuvaatimusoikeus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.
Oikaisuvaatimusviranomainen	Joensuun kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta Käyntiosoite: Torikatu 21 C, 3. krs. Postiosoite: Torikatu 21 C, 80100 Joensuu Sähköposti: koulutuspalvelukeskus@jns.fi
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirjanote on lähetetty hänelle kirjeellä. Mikäli tiedoksianto on toimitettu saantitodistusta vastaan tai luovuttamalla asiakirjat asiaosaiselle, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.
Pöytäkirjan nähtäväksi asettaminen	Pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi 20.5.2014
Tiedoksianto asianosaiselle	X Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95 §) ja annettu postin kuljetettavaksi Asianosaiset: Pvm / tiedoksiantaja: 19.5.2014 Luovutettu asianosaiselle, paikka, pvm ja tiedoksiantajan allekirjoitus Asianosainen Vastaanottajan allekirjoitus Muulla tavoin, miten

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimuksessa, joka on osoitettava Joensuun kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnalle, on ilmoitettava

- oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset oikaisuvaatimuksen tekijälle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan oikaisua
- miltä kohdin päätökseen haetaan oikaisua ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla oikaisua vaaditaan

Oikaisuvaatimuskirjelmä on oikaisuvaatimuksen tekijän, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä allekirjoitettava. Jos oikaisuvaatimuksen tekijän puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuskirjelmän laatijana on muu henkilö, oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimusasiakirjat toimittaa oikaisuvaatimusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla oikaisuvaatimusasiakirjat voi lähettää postitse tai toimittaa lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen oikaisuvaatimusviranomaisen aukioloajan päättymistä. Oikaisuvaatimuksen voi lähettää omalla vastuullaan myös telefaksina tai sähköpostiviestinä. Tällöin oikaisuvaatimuksen on oltava perillä viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen oikaisuvaatimusviranomaisen aukioloajan päättymistä. Jos oikaisuvaatimus on toimitettu telefaksina tai sähköpostilla, alkuperäinen oikaisuvaatimus on toimitettava viipymättä oikaisuvaatimusviranomaiselle.

Saatekirje

Hei!

3.4.2014

Olemme Jonna Pirinen ja Laura Rissanen, kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Karelia Ammattikorkeakoulusta. Valmistumme joulukuussa 2014 ja olemme nyt tekemässä opinnäytetyötämme Huvikummun päiväkodissa. Opinnäytetyömme aiheena on kolme vuotiaiden lasten tukeminen isojen ryhmään siirtymisessä ja tätä toteutamme pienryhmässä, johon toivoisimme lapsenne osallistuvan.

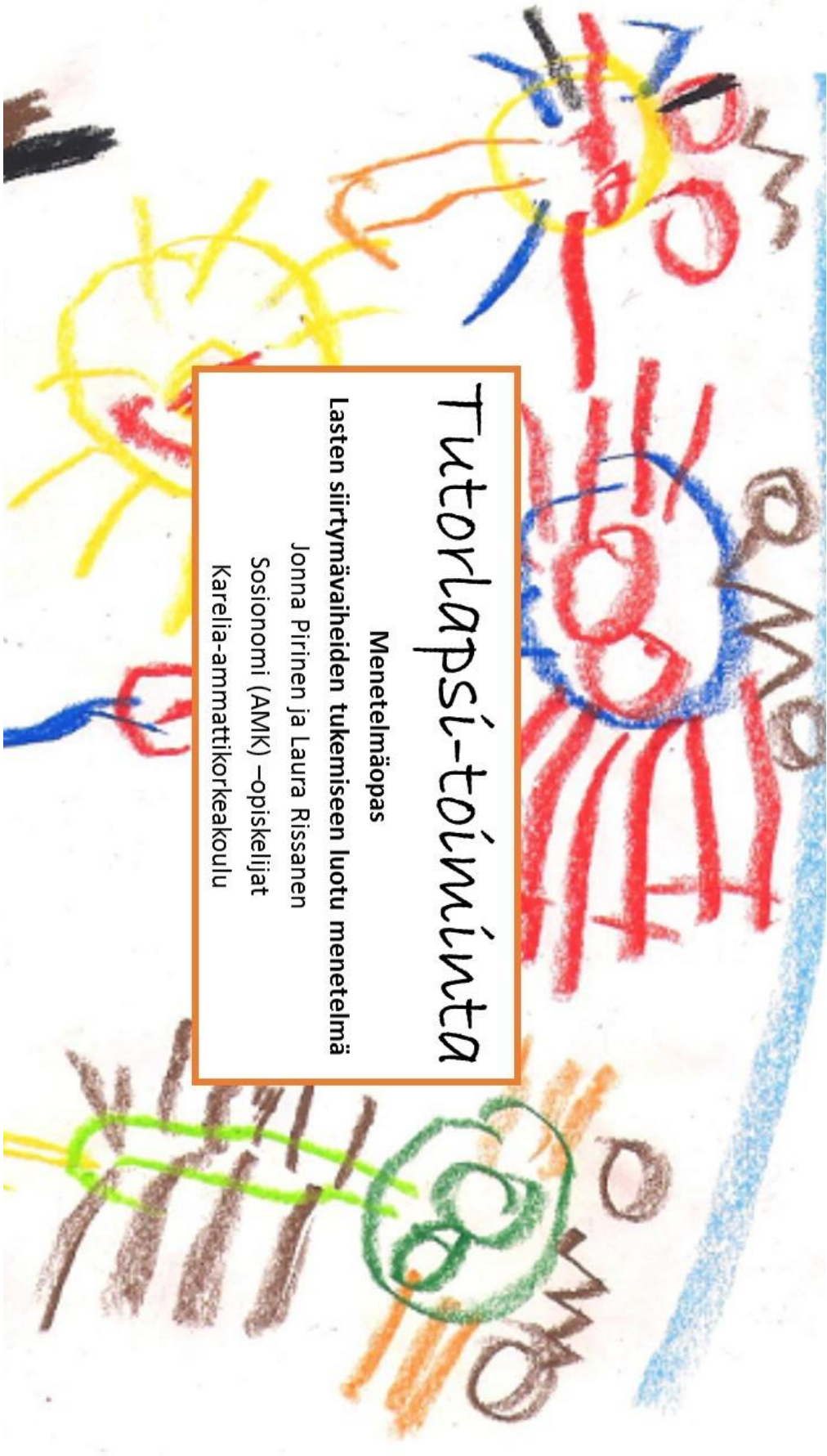
Siirtymävaiheiden tukemiseen olemme kehittäneet ”tutorlapsitoimintamallia”. Olemme valinneet kolme viisi vuotiasta lasta yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa toimimaan niin sanottuina tutorlapsina. Heidän tehtävänä on toimia esimerkkinä ja meidän pikkuapulaisinamme pienryhmissä, joka koostuu kolme vuotiaista. Toiminnan ideana on tukea lapsen siirtymistä isompien ryhmään lasten keskinäisten vertaisuuhteiden avulla ja tutustua mukavalla tavalla isojen puolen toimintaan. Tuotoksena toiminnasta luomme oppaan, jossa kerromme mallista ja sen toimivuudesta. Oppaassa ei mainita lasten nimiä, vaan he pysyvät anonyymeinä. Meillä on molemmilla vaihtolovelvollisuus.

Pienryhmätoimintaa toteutamme pari aamupäivää viikossa kesän alkuun saakka. Jos teillä on lisäkysymyksiä opinnäytetyöhömmä liittyen, kerromme mielellämme lisää ☺

Kevätterveisin

Jonna Pirinen ja Laura Rissanen
jonna.pirinen@edu.karelia.fi
laura.rissanen@edu.karelia.fi

Tutorlapsitoiminnan menetelmäopas

Menetelmäoppas

Tutorlapsitoiminta-Lasten siirtymävaiheiden tukemiseen luotu menetelmä

Tekijät: Jonna Pirinen ja Laura Rissanen, sosionomi (AMK)

Karelia-ammattikorkeakoulu, 2014

Kansi: Kohderyhmän lapsen piirustus

Sisältö

Mikä tutorlapsi- toiminta?	3
Lapsen kehityksen tukeminen	4
Vertaisuhteet päiväkodissa	5
Lapsilähtöisyys	6
Menetelmän takana	7
Metodina Tutorlapsi-toiminta	8
Aloitusvaihe	10
Kartoitusvaihe ja harjoitukset	11
Ryhmäytymisvaihe ja harjoitukset	13
Temat	15
Lopetus/Juhla	17
Arviointi	18
Tutorlapsi-toiminta pähkinänkuoressa	19
Lähteet	20

Mikä tutorlapsi-toiminta?

Tutorlapsitoiminta on tarkoitettu päiväkodeille, jossa lapsi siirtyy osastolta toiselle.

Tutorlapsitoiminnan avulla nuorempia lapsia tuetaan vanhempien lasten vertaissuhteiden avulla isompien ryhmään siirtymisessä

Tutorlapsi-toiminta koostuu pienryhmästä (4-8 esim. 3-vuotiaasta) ja 3-4 tutorlapsesta (esim. 5-6 vuotiaasta)

Tutorlapsi-toiminta on tavoitteellista toimintaa, jossa pienryhmän lasten tarpeet kartoitetaan ja niiden pohjalta suunnitellaan toiminta

Tutorlapsi-toiminnan avulla pyritään helpottamaan ryhmästä toiseen siirtymistä ja tuetaan lapsen senhetkisiä kehitystehäviä

Tutorlapsi-toiminta sopii kaikille, mutta pienryhmän tarpeet tulisi kohdata useamman lapsen kohdalla ("syrjäväetäytyvät lapset" vs. "dominoivat lapset")

Lapsen kehityksen tukeminen

Lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen on aikuisen tehtävä. Kehitystä ja kasvua tuetaan takaamalla lapselle riittävä ravitsemus, puhtaus ja siisteys, uni ja lepo, ulkoilu ja oikean lainen pukeutuminen sekä leikki ja vuorovaikutus.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja parhaimman mahdollisen ympäristön kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle.

Varhaiskasvatuksella pyritään lapsen hyvinvoinnin tukemiseen huolehtimalla lapsen perustarpeista, joka tarkoittaa, että lapselle pyritään luomaan tunne, että häntä kuunnellaan, arvostetaan ja että hänet hyväksytään ja saa näin vahvistusta terveeseen itsetunnon kehitymiselle.

Vertaissuhteet päiväkodissa

Vertaissuhde on tasavertaisen henkilöiden muodostama suhde, joka voi tarkoittaa esimerkiksi ikää, sosiaalista asemaa tai samankaltaisia tietoja ja taitoja, jotka yhdistävät. Vanhaiskasvatuksessa vertaissuhteilla tarkoitetaan suurin piirtein samankäisten, kehitykseltään samassa kohtaa olevien lasten vuorovaikutusta, jotka vaikuttavat merkittävästi lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Päivähoidossa luodut vertaissuhteet on nähty merkittäväksi tekijäksi tukemassa lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Erityisesti päivähoitoon osallistuneiden lasten sosiaalisissa taidoissa on nähty kehittyneistä, koska ajatellaan, että lapsiryhmissä toimissaan lapsi harjoittelee kykyään tulla toimeen muiden lasten kanssa ja jakaa yhteisiä kokemuksiaan.

Vertaissuhteissa opitaan sosiaalisia taitoja, empatiakykyä sekä taitoa asettaa toisen asemaan. Vuorovaikutus lasten kesken on erilaista kun lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus. Lasten on huomattu olevan taitavampia heidän keskinäisissä vertaissuhteissaan, sillä he kykenevät mukautumaan erilaisiin sosiaalsiin tilanteisiin ja tuottamaan tahnomiaan muutoksia vuorovaikutuksessaan.

Vertaissuhteet nähdään tärkeänä keinona sosiaalisuuteen kasvattamisessa ja erilaisuuden hyväksymisessä sekä toisten huomioon ottamisessa.

Lapsilähtöisyys

Työntekijän kuuluu kohdata lapsi hänen yksilöllisten tarpeidensa, perhekulttuurinsa sekä persoonallisuutensa mukaan niin, että lapsi kokee olevansa tasa-arvoinen sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustasta tai etnisestä alkuperästään huolimatta.

Keskiossa lapsilähtöisessä työtavassa on lapsen aktiivisuus ja oppiminen oman toiminnan kautta. Päivähoidon tulee tarjota jokaiselle lapselle tasa-arvoinen mahdollisuus tulla kuulluksi ja ilmaista itseään.

Menetelmän takana

Tutorlapsitoiminnan ideana on, että sen avulla voitaisiin tukea lapsen yksilöllistä huomioimista ja ennaltaehkäistä mahdollisia suurien ryhmäkokojen tuomia haasteita lapsen arjessa. Toimintamallin ideana on myös toimia työntekijöille uutena ja erilaisena työkalina, jonka avulla he pystyisivät huomioimaan, havainnoimaan ja tukemaan toimintaan valikoitunutta kohderyhmää.

Tutorlapsitoiminnan ideana oli kehittää malli, jossa vanhemmat lapset toimivat nuorempien lasten kanssa, tukien heitä isompien ryhmään siirtymisessä. Lähtökohthanamme oli valita pienryhmä lasten yhtenevien tarpeiden mukaan, esimerkiksi niin, että ryhmään valikoituu hiljaisemmat ja arjessa vähemmälle huomiolle jäävät lapset.

Toiminnan tavoitteena on nuorempien lasten siirtymävaiheen helpottaminen vertaistoiminnan avulla. Lisäksi vanhemmat lapset saavat toiminnan kautta opetella vastuunottoa ja luoda heille tärkeitä onnistumisen kokemuksia.

Metodina tutorlapsi toiminta

- ❖ Tutorlapsitoiminnan tavoitteena **on tukea ja auttaa lasta siirtymävaiheissa**. Pienemmistä lapsista kootaan lasten tarpeiden mukaan **pienryhmä**, jolle valitaan isompien ryhmästä haluttu määrä tutorlapsia.
- ❖ Ryhmäkoko kokonaisuudessaan on hyvä pitää suhteellisen pienenä, omassa ryhmässämme oli kuusi kolmevuotiaasta lasta sekä kolme tutorlasta, ryhmäkoko oli mielestämme sopiva. Ideana on, että tutorlapsitoiminnassa on selkeä **alku, toimintavaihe ja lopetusvaihe**
- ❖ Toiminnan tulisi olla **tavoitteellista ja arviointia tulisi tehdä koko ajan prosessin edetessä**. Ajatuksenamme on, että tutorlapsitoiminnan ajankohhta olisi mahdollisimman lähellä lapsen siirtymävaihetta, jotta se palvelisi lapsen tukemista uuteen ryhmään sopeutumisessa.

"Mielestäni on tärkeää, että pienet ja isot päiväkotilaiset ovat vuorovaihtuksessa toistensa kanssa ja tämän menetelmän avulla se on mahdollista." - Marika Laitinen sosionomi (to-pätevyys)

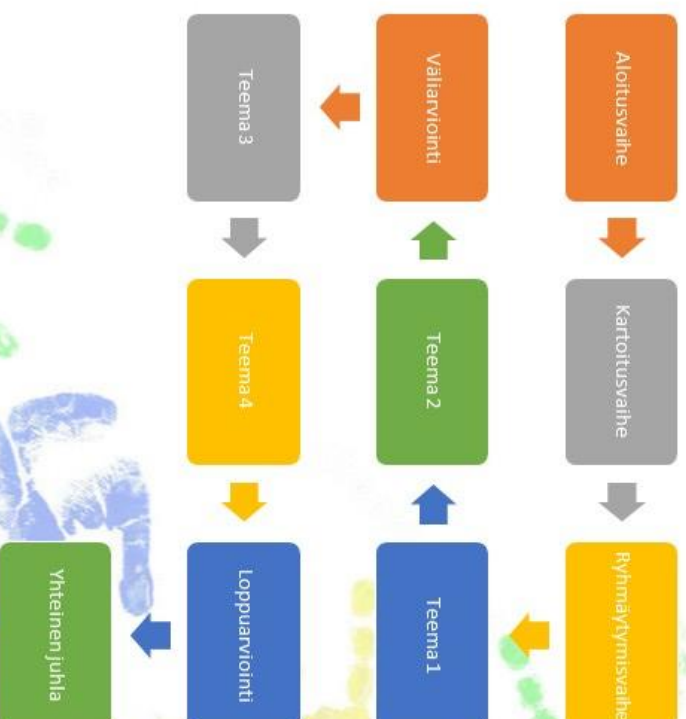
"Mukavinta oli kun isommat auttoivat meitä." Pienryhmäinen 3-v

Metodina tutorlapsi toiminta

Toiminnan vaiheet ovat:

- ❖ Aloitusvaihe
- ❖ Karttoitusvaihe
- ❖ Ryhmäytymisvaihe
- ❖ Teemat
- ❖ Lopetus/juhla
- ❖ Väli- ja loppuarviointi

Aloitusvaihe

Aloitusvaiheen tarkoituksena on koota kohderyhmä sekä valita tutorlapset.

Tutorlapsitoiminnalla ei ole mitään tiettyä kohderyhmää.

Ryhmä voi koostua monenlaisista persoonista ja monenlaisia ominaisuuksia omaavista lapsista. Tärkeää tutorlapsitoiminnassa kuitenkin on, että **ryhmän tarpeet kohtaavat**, joten silta osin ryhmän olisi hyvä olla homogeeninen. Esimerkiksi hyvin äännekkäiden ja dominoivien persoonien ja hiljaisten ja vetäytyvien lasten yhdistäminen ryhmäksi ei ole välttämättä ryhmän ideologian kannalta ihanteellista.

Tutorlapset Valitaan päiväkodin isompien lasten ryhmästä. Tutorlasten määrän saa valita itse, kuitenkin niin, että tutorlapsia **ei ole enempää kuin pienemmän ryhmän lapsia**. Tutorlapselle ei ole muita vaatimuksia, kuin se, että hän haluaa olla tutorlapsi ja on halukas osallistumaan toimintaan.

Vapaaehtoisuus on **lähtökohdana** **tutorlapsen valintaan**, jolloin lapsen oma tahto olla toiminnassa mukana on olehdasta. Tutorlapselle on tärkeää selittää, mitä toiminta on ja millaisia asioita ryhmässä tehdään.

Kartoitusvaihe

Kartoitusvaiheessa kartoitetaan pienryhmän lasten tarpeita ja osaamista. Kartoitusvaiheessa **tutorlapset eivät ole vielä mukana** vaan heitä opastetaan tulevaan rooliin erikseen.

Tutorlasten opastukseen kuuluu muun muassa vaihtoehtoisen nimen keksiminen ”tutorlapsille”, jotta tutorlapsitoiminta saataisiin lähemmäksi lapsen ajatusmaailmaa.

Opastukseen kuuluu myös **pelisääntöjen laatimista sekä roolien määrittelyä ja toimintaan innostamista**. Pienryhmän tarpeita kartoitetaan havainnollisella lasta arjessa sekä toiminnallisten menetelmien kautta.

Varaa kartoitukseen tarpeeksi aikaa jos ryhmä on sinulle uusi!

Kartoitusvaiheessa varmista, että ryhmä sopii luonteeltaan ja tarpeiltaan yhteen. Toiminnan kannalta on olennaista, ettei kukaan osapuoli jää toiminnassa varjoon.

Mieti ennen kartoitusta sen kohdetta; mitä haluat saada selville? Mitkä asiat ovat olennaisia ryhmän kannalta?

Kartoituksessa voi esimerkiksi tarkkailla lasten vuorovaikutustaitoja, keskittymiskykyä, vuoron odottelua, ohjeiden ymmärtämiskykyä sekä muita lapsen ikätasoon liittyviä olennaisia kehitystehtäviä

Kartoitusta voi toteuttaa päiväkodin arjessa ja muutamalla erillisellä ”kerhokerralla”

Kartoitusharjoituksia

Olen aurinko, loistan koska... (tutorlapsille hyvä harjoitus)

- Tavoite: Itsestä kertominen, toisista positiivisten asioiden kertominen
- Askarrellaan kartongista aurinko, jossa on 5-6 sakaraa. Keskelle lapsi piirtää oman kuvansa. Sakaroihin lapsi voi kertoa itse ja/tai kavereiden avustamana positiivisia asioita itsestään ja/tai taitoja, joita hän osaa. Ohjaaja kirjaa nämä auringon sakaroihin. Lapsi saa auringon muistoksi itselleen.

Liikepiiri

- Tavoite: vuoron odottelu, ohjeiden kuuntelu, luovuus
- Ryhmä on piirissä ja jokainen vuorollaan keksii liikkeen jota muut matkivat. Vuoro vaihtuu myötäpäivään.

Erilaiset tervehtimistavat

- Tavoite: vuorovaikutus toisten kanssa
- Lapset kävelevät tilassa ja tervehtivät toisiaan eritavoin silmiin katsoen (moikkaus,kättely, varpailia kättely, jalkojen välistä kättely, halaus, yms.)

Kävelen kävelen kävelen, seisi!

- Tavoite: ohjeiden kuuntelu ja keskittyminen
- Ohjaaja hokee "kävelen, kävelen, kävelen, kävelen, seisi!" Lapset kuuntelee ohjetta ja pysähtyvät "seis" kohdassa. Ohjaaja vaihtaa hokemaa, esimerkiksi "hyppin.., juoksen.., ryömin.., konttaan..," (Hyvä harjoitus tarkkailla myös lapsen motorisia taitoja)

Ryhmäytymisvaihe

Ryhmäytymisvaiheessa pienryhmä ja tutorlapset tutustutaan toisiinsa ja mahdollistetaan luottamuksen syntyminen lasten kesken. Menetelmänä ovat toiminnalliset menetelmät kuten leikit ja pelit, jossa lapset toiminnan varjossa toimivat vuorovaikutuksessa keskenään.

Ryhmäytymisvaiheeseen kuuluu myös isojen osastolla vierailu tutorlasten johdolla. Tässä vaiheessa ohjaajien on tarkoitus saada lasten tarpeiden kartoitus valmiiksi, jotta tulevien teemojen suunnittelu voi alkaa.

Ohjaajan tehtävänä on ottaa lasten toiveet huomioon toiminnan sisällössä, mutta varmistaa, että toiminnan tavoitteet kulkevat prosessissa mukana.

Pidä ensimmäiset ryhmäytymiset hyvin leikinomaisina ja mukavina kokemuksina!

Muista, että yksinkertaiset tehtävät ovat toimivimpia. Tärkeintä ovat onnistumisen kokemukset!

Suunnittele harjoitukset pienryhmän osaamisen mukaan: näin varmistat pienempien mukaan pääsyn sekä vahvistat alusta saakka tutorlasten roolia ryhmässä (pienten auttajina)

Toimintakerrat kannattaa aloittaa joka kerta samalla harjoituksella: tämä luo toimintaan turvallisuuden tunnetta

Ryhmäytysharjoituksia

Vierailu isompjen puolella

- Ihanteellista olisi jos lapset pystyisivät tutustumaan siihen ryhmään mihin he ovat siirtymässä. Jos tämä ei onnistu, tulee lapsille tehdä selväksi, että kyseinen ryhmä on vain esimerkiksi millainen isojen puoli voi olla.
- Tekemistä isojen puolella:
  - Tutorlapset esittelevät tilat ja niissä tapahtuvat toiminnot
  - Lasten osallistuminen esim. isojen tuokioon/aamupiiriin
  - Viittaamisen ja muiden isojen puolen tapojen kokeilu
  - Leikkipäivä isojen puolella
  - Ruokailu isojen puolella
  - Ulkoilu isojen pihalla
  - Yms.

Kannustusjuoksu (hyvä aloitusleikki)

- **Tavoite:** nimien opettelu, rohkaistuminen
- Ryhmä on piirissä. Lapsi kerrallaan juoksee piirin ulkopuolta ympäri muiden kannustaessa.
- Kannustaminen tapahtuu juoksijan nimeä hoken ja taputtaen rytmisää.
- Taputuksen sijasta voi tömistellä jaloilla
- Nimeen voi liittää myös lempieläimen tai eläimen joka alkaa samalla kirjaimella kuin lapsen oma nimi. Esimerkiksi "Milla-Majava"

Kommervenkkaa vemmervenkkaa

- **Tavoite:** vuoron odottelu, nimien opettelu, ohjeiden noudattaminen
- Lapset kävelevät ohjaajan ympärillä. Ohjaaja hokee lorua:
  - "Kommervenkkaa, vemmervenkkaa..
  - (x3) "Hyttynä myttynä maahan!" Kun ohjaaja sanoo "hyttynä myttynä maahan", lapset menevät maahan kyykkyyn silmät kiinni. Ohjaaja peittää yhden lapsen peitolla ja antaa muille luvan katsoa. Lasten tehtävänä on selvittää kuka on peiton alla piilossa.

Teemat

**Teemat
määräytyvät
ryhmän tarpeiden
mukaan**

**Teemoja voivat
olla esimerkiksi:
itseluottamuksen
vahvistaminen,
rohkeus, ryhmässä
toimiminen ja
keskittyminen**

**Jollekin teemalle
voi käyttää
halutessaan
useamman
"kerhokerran"**

**Tutorlapset ovat
mukana
teemakerrroilla**

Harjoituksia liittyen esimerkki teemoihin

Aistihuone (Rohkeus)

- Huoneeseen rakennetaan esim. aistilaatikoilla rata. Aistiradan voi rakentaa asettamalla huoneen lattialle kiviä, risuja, mattoja, ym. Eri tuntuisia materiaaleja.
- Lapset ohjataan sokkoina radan läpi ohjaajan avustuksella.
- Lopuksi keskustellaan milta materiaalit tuntuivat ja miltä lapsista tuntui. Lopussa voi myös käydä radan läpi ilman silmäsidettä.

Tarinan kuuntelu (keskittyminen)

- Ohjaaja lukee tarinan ja näyttää sen samalla esim. käsinukkeilla (visuaalinen puoli).
- Lapset kuuntelevat ja sen jälkeen ohjaaja kyselee kysymyksiä tarinasta ja sen teemasta. Tarinan teeman voi liittää esim. ystäväyteen tai auttamiseen.

Onnellisuuden tuoli (itseluottamus)

- Ryhmä on piirissä istumassa lattialla ja reunassa on "onnellisuuden tuoli". Tuolille menee jokainen lapsi vuorotellen istumaan.
- Tuolilla olevasta lapsesta muu ryhmä kertoo positiivisia asioita.
- Tuoli lähtee ohjaajan avustuksella "lentoon" jokaisesta positiivisesta asiasta.

Satsukeikailu (Ryhmässä toimiminen)

- Ohjaaja luo pienen sadun jonka varrella lapset tekevät ryhmätyöharjoituksia tai harjoituksia voi tehdä myös ilman satua.
- Krokotiili joen ylitys (lapset ylittävät joen käyttäen apuna hulalahavanteita. Ryhmä jaetaan esim 3-4 hengen ryhmiin ja joki tulee ylittää niin, että hulahula vanne toimii ns. pelastusrenkaana, eli kaikki lapset ovat renkaan sisällä. Käsilä ei saa koskea renkaaseen vain keskivartalolla. Jos rengas puttoaa, saa yrittää uudelleen.
- Sokkojono (Kaikki muut ovat sokkoja, paitsi joukonjohtaja näkee. Johtajan johdatuksella jono etsii tilasta esim. huiveja)
- Yhteinen taideteos (Ulkona tehtävä, kerätään luonnomateriaaleja ja koetaan niistä yhdessä taideteos. Keksitään teokselle nimi ja esitellään se ohjaajalle. Teoksesta otetaan kuva muistoksi.)

Lopetus/Juhla

Lapsille on tärkeää kertoa heti toiminnan alkaessa, että toiminta on prosessi, joka loppuu aikanaan.

Lopetusvaiheeseen on hyvä jättää aikaa, jotta lapset osaavat valmistautua toiminnan loppumiseen.

Lopetusta voi juhlistaa lapsille mielekkäällä tavalla. Esimerkiksi tempuradat tai disko ovat mukava päätös toiminnalle ja lapsille jää mukava muisto toiminnasta.

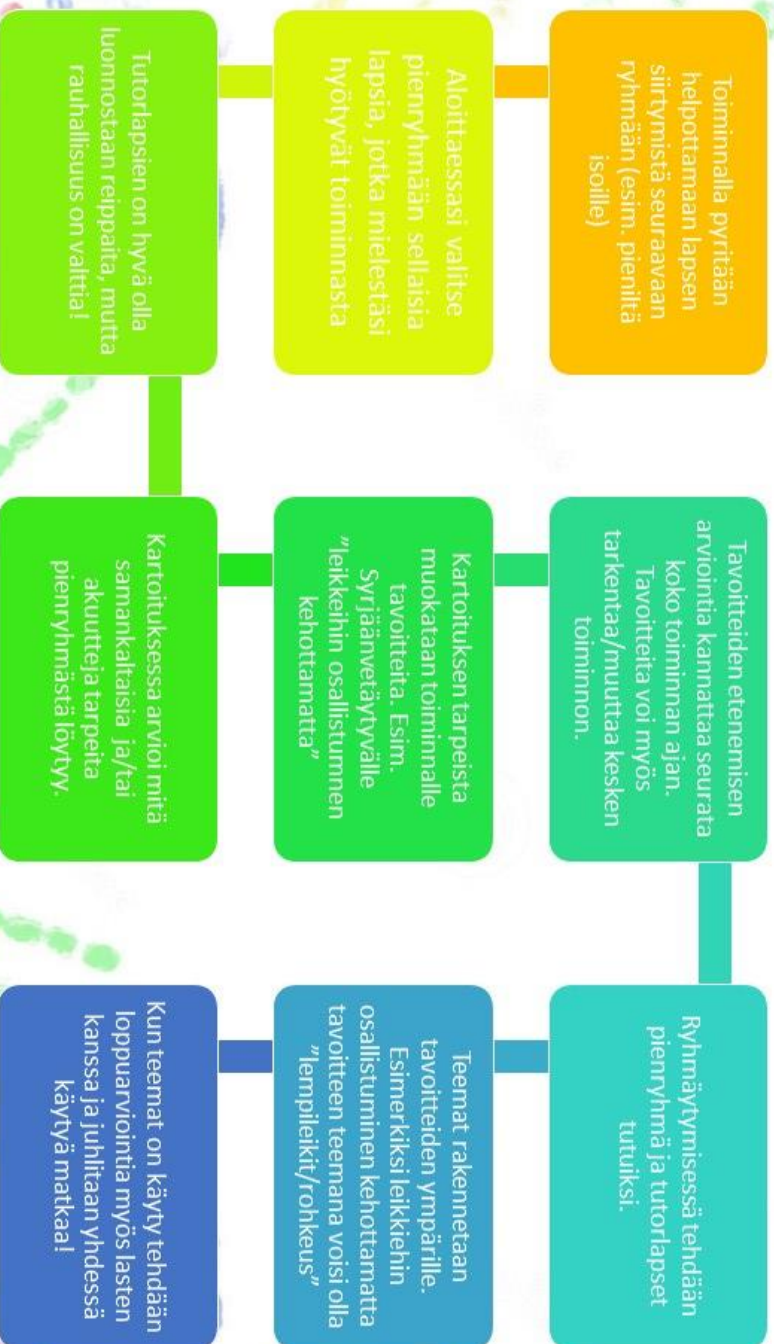
Arviointi

- ❖ Arviointi on tärkeässä osassa **koko** prosessin ajan.
- ❖ Arviointiin on hyvä kehittää jonkinlainen **itselle luonteva väline**, esimerkiksi päiväkirja tai lomake, jotta arviointi kulki luontevasti koko prosessin ajan toiminnassa.
- ❖ Arviointia tulee **tehdä myös lasten kanssa**. Myös työyhteisön kesken tapahtuva arviointi ja keskustelut ovat tärkeitä toiminnan kehittämisen kannalta.
- ❖ Arviointi kannattaa tehdä ainakin toiminnan **puolesta välissä sekä lopussa**.

Esimerkkejä lasten kanssa tehtävistä arvioinnista:

- Pehmoleluhaastattelu, jossa pehmolelu kyselee ryhmältä heidän mielipiteitään toiminnasta.
- Yksilöhaastattelu
- Piirroukset mieleen jääneestä toiminnasta.
- Lapset saavat valita lempileikkinsä toiminnasta ja kertoa, miksi juuri kyseinen leikki jäi mieleen.

Tutorlapsitoiminta pähkinänkuoressa

Lähteet

- Lehtinen, A., 2001a. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Puhenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 80-82.
- Lehtinen, A., 2009b. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino. 138-139.
- Piironen- Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Väittämisen pedagogiikka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Sorvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvu, T. & Uotila, N. 2012. Lasten ja nuorten hoitotyö. Helsinki: Sanoma pro oy
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus
- Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampereen yliopisto Oy- Juvenes Print. 107- 109.

Kiitos ja kumarrus kaikille
meidän opinnäytetyömme
matkassa olleille!

Eriyiskiitos Huvikummun
päiväkodille,
pienryhmällemme ja reippaille
tutorlapsille.

- Laura & Jonna -